

JAARVERSLAG

2025

ERFPUNT
ONROEREND ERFGOED WAASLAND

2025 IN CIJFERS

5 teams actief binnen het Wase onroerende erfgoed

Als erkende onroenderfgoedorganisatie heeft Erfpunt de taak om een integrale en geïntegreerde werking uit te bouwen rond elk vakdomein van onroerend erfgoed.

Onze medewerkers zetten zich enthousiast in voor de Wase archeologie, bouwkunde en landschappen.

Wil jij je aansluiten bij de erfgoedgemeenschap als vrijwilliger? Neem dan contact met ons op via admin@erfpunt.be.

TEAM BELEID, COMMUNICATIE EN ONDERSTEUNING

Dit team biedt alle teams beleidsmatige, administratieve en publieksgerichte ondersteuning. admin@erfpunt.be.

TEAM ERFPUNT ACADEMIE EN PUBLIEKSWERKING

De Erfpunt Academie organiseert vormingen, infosessies en educatieve ateliers voor scholen, erfgoedliefhebbers, burgers en ambtenaren. In nauwe samenwerking met team communicatie coördineren deze collega's Wase erfgoedevents zoals de Archeologiedagen, Open Monumentendag en de Wase Erfgoedprijs. Interesse? Mail ons via academie@erfpunt.be.

TEAM BEHEER

Het team Beheer neemt de taken op van de intergemeentelijke onroerend-erfgoeddienst (IOED). Dit team ondersteunt de Wase gemeenten bij het uitwerken en uitvoeren van een hedendaags beleid in onroerend erfgoed en ruimtelijke ordening. Wase burgers kunnen bij hen terecht voor vragen over premies, subsidies en renovaties via beheer@erfpunt.be.

TEAM ALGEMEEN & COMMUNICATIE

TEAM ERFPUNT ACADEMIE

TEAM BEHEER

19 genomineerde projecten voor

WASE
ERFgoed
PRIJS

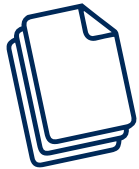
2.900 brochures van Open Monumentendag verspreid

TEAM ONDERZOEK

27
onderzoeken

275.977 m²
onderzochte
oppervlakte

100%
aktename van archeologienota's

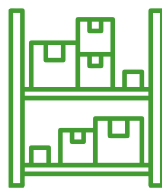
TEAM COLLECTIEBEHEER EN CONSERVATIE

DEPOT

7
deponeringen

1,9 m³
rek gevuld

4
bruiklenen

7
vrijwilligers

28

röntgenfoto's
genomen

CONSERVATIE

4
afgewerkte
opdrachten

124

objecten
geconserveerd

STOREAGES

350
bezoekers in het
openingsweekend

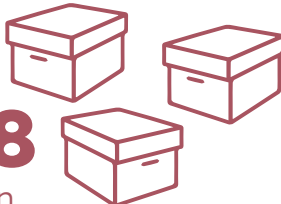
548

objecten

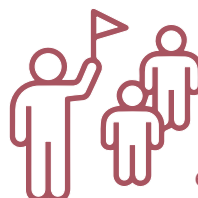
968

dozen in
StoreAges

2

tentoonstellingen

11

gidsen: StoreAges
en algemene ateliers

TEAM ONDERZOEK

Het team Onderzoek begeleidt overheden en private ontwikkelaars bij het archeologietraject van hun projecten, van archeologienota's tot opgravingen. Heeft jouw project archeologisch onderzoek nodig? Neem contact op via onderzoek@erfpunt.be.

TEAM COLLECTIEBEHEER EN CONSERVATIE

Het team Collectiebeheer van het Onroerenderfgoeddepot Waasland zorgt voor de bewaring van Wase archeologische ensembles en stelt vondsten beschikbaar voor tentoonstellingen en onderzoek. Het conservatieatelier conserveert kwetsbare archeologische vondsten en bepaalt de staat van collecties van andere depots. Een vraag? Stel ze via conservatie@erfpunt.be of collectiebeheer@erfpunt.be.

NIEUW IN 2025: STOREAGES

Sinds 2025 verwelkomt Erfpunt bezoekers in het open depot StoreAges, waar men een rijke collectie aan archeologische en paleontologische objecten uit het Waasland kan ontdekken. Met 2 thematische tentoonstellingen 'Foodstories' en 'Verdwenen landschappen', en onze belevingsruimte, maken bezoekers een reis doorheen de tijd in het Waasland.

COLOFON

verantwoordelijke uitgever:

Inge Baetens
Erfpunt
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas
03 778 20 50
admin@erfpunt.be
www.erfpunt.be

Auteurs:

Inge Baetens
Charlotte Delannoye
Stephan Delaruelle
Moran De Wilde
Anniek Elegheert
Rani Evaert
Els Tielemans
Thierry Van Neste

Eindredactie:

Inge Baetens
Annemiek Seeuws - quickredfox

Coverbeeld:

Stefaan Van Hul

Lay-out concept:

Marie Vandevoorde

Vormgeving:

Evi Cornelissens - Atelier Corneel

INHOUD

INLEIDING	7
ARCHEOLOGIE	9
Hotspot op het stuifzand: 2500 jaar wonen in Melsele	10
Het verleden van Ter Beke in Sinaai	15
Dood en begraven in Burcht	19
COLLECTIEBEHEER	25
Een jaar in het depot	26
Het conservatieatelier: conservatie van een Romeinse bronzen schaal uit Velzeke	28
BOUWKUNDIG EN LANDSCHAPPELIJK ERFGOED	31
Ontmoet onze nieuwe collega's bouwkundig erfgoed: Charlotte en Leila	32
Advisering	33
Herinventarisatie Beveren-Kruikeke-Zwijndrecht	35
Goedkeuring voor het onroerenderfgoedrichtplan Linkerscheldeover	37
ERFPUNT ACADEMIE EN PUBLIEKSWERKING	39
The making of StoreAges	40
Structurele werking van Erfpunt Academie	44
Open Monumentendag	46
ORGANISATIE	49
Missie en visie	50
Rechtsvorm en werkingsgebied	51
Raad van bestuur	52
Johan Smet blikt terug op zijn periode als voorzitter bij Erfpunt	54
Organogram Erfpunt	58
Netwerken en samenwerken	60
Interne werking	64
BIBLIOGRAFIE	68

INLEIDING

Erfpunt kijkt met veel voldoening terug op een druk maar boeiend erfgoedjaar. De interesse en het draagvlak voor het aanwezige archeologisch, bouwkundig en landschappelijk erfgoed in het Waasland groeien stelselmatig.

Dit was in 2025 duidelijk te zien in de respons op het participatietraject voor de opmaak van een nieuw beleidsplan, maar ook in de dagelijkse werking van de organisatie met onder meer een stijgende vraag naar preadviezen van onze erfgoedconsulenten voor renovatie- en ontwikkelingsprojecten, aanvragen voor verdiept archeologisch onderzoek en bruiklenen in functie van Wase tentoonstellingen.

De opening van StoreAges, het nieuwe open archeologische depot met belevingsruimte, is een hoogtepunt in de realisatie van het publieksplan van het onroerenderfgoeddepot Waasland. Op die manier kan Erfpunt het Wase onderwijs nog meer versterken. Ook nieuwe sectoren, zoals zorg en toerisme, zien kansen in het aanbod rond Waas erfgoed.

Dit jaar werd ook het onroerenderfgoedrichtplan Linkerscheldeover goedgekeurd en ondertekend door minister Ben Weyts. Het is het eerste onroerenderfgoedrichtplan dat door een lokaal bestuur en een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst zelfstandig werd gerealiseerd.

Tot slot richtte Erfpunt in 2025 zijn blik op de toekomst voor het onroerend erfgoed in het Waasland. Eind dit jaar werd het nieuwe beleidsplan voor 2027-2032 door alle Wase gemeenten goedgekeurd.

We wensen je van harte veel leesplezier. Blijf onze organisatie volgen via onze nieuwsbrief, op Facebook en Instagram. Het verhaal van het Waasland is nog lang niet af.

*Dimitri Van Laere, Voorzitter raad van bestuur
Inge Baetens, Directeur*

ARCHEOLOGIE

In 2025 voerde het team Onderzoek 27 opdrachten uit binnen lopende archeologietrajecten: 16 in opdracht van de participerende gemeenten, de overige 11 voor private opdrachtgevers. Naast het schrijven van bureauonderzoeken trok het team ook een groot deel van het jaar naar buiten om booronderzoeken uit te voeren en om proefputten in functie van steentijdsites en proefsleuven te graven. Ook werfopvolging en drie grootschalige opgravingen maakten deel uit van het takenpakket. Dit alles heeft opnieuw tot de ontdekking van interessant en waardevol archeologisch erfgoed binnen het Waasland geleid.

Hotspot op het stuifzand: 2500 jaar wonen in Melsele

Dat Melsele al sinds minstens 800 v.C. vrijwel onafgebroken een geliefde locatie is voor menselijke bewoning is geen nieuw gegeven. Het is ook geen toeval: Melsele ligt hoog en droog op de stuifzandrug en vlak bij de Molenbeek, twee cruciale factoren die van de regio net ten zuiden van de N70 een interessante landschappelijke setting maken. De afgelopen decennia heeft Erfpunt op meerdere zones langs de Alexander Farnèselaan, de Appelstraat, de Pauwstraat, de Vogelkerslaan, de Perzikenlaan en de Snoeckstraat nederzettingenresten uit de ijzertijd, de Romeinse periode en de middeleeuwen opgegraven. Het stelselmatig verkavelen en omvormen van landbouwgrond tot woonwijken leidt tot de systematische ontdekking van woonerven van duizenden jaren geleden. Op die manier krijgen we steeds meer inzicht in de bewoningsdynamiek van deze microregio binnen het Waasland vanaf het neolithicum. In 2025 waren een perceel langs de Spoorweglaan en een terrein gelegen op de kruising van de Pauwstraat en de Snoeckstraat aan de beurt.

Secundair bewaard, primair indicatief. IJzertijd in verplaatste context langs de Spoorweglaan

In januari 2025 werd een bureauonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de inrichting van een achterontsluiting voor de woningen aan de Spoorweglaan, aansluitend op de Appelstraat. In februari volgde een landschappelijk booronderzoek om de opbouw en bewaring van het bovenste deel van de ondergrond in kaart te brengen. Er was sprake van een eerder matige bodembewaring, dus de kans dat eventuele prehistorische artefacten vandaag nog aanwezig zouden zijn, werd als zeer klein ingeschat. Het potentieel op bewaard erfgoed uit jongere perioden, vanaf het neolithicum, bleef daarentegen wel aanwezig.

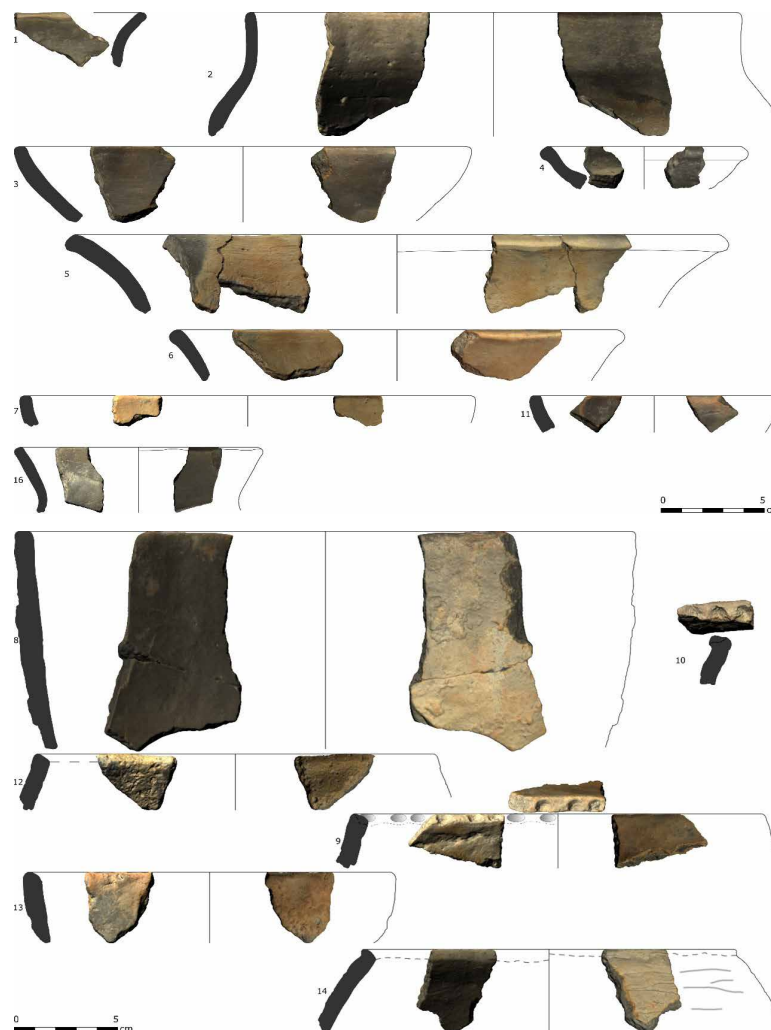
Figuur 1. Boven: ontwerpplan van de achterontsluiting van de woningen langs de Spoorweglaan, aansluitend op de Appelstraat. Onder: sporenplan van het proefsleuvenonderzoek.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek dat plaatsvond in maart 2025 werd die verwachting ingelost. Onder de recente ploeglagen verscheen namelijk een licht grijs pakket met daarin zeer veel fragmenten handgevormd aardewerk uit de ijzertijd. Aangezien de omvang van het archeologisch onderzoek zich beperkte tot het gebied van de geplande werkzaamheden en er nergens bijkomende archeologisch relevante sporen werden aangetroffen, kan op basis van deze bevindingen hoogstens geconcludeerd worden dat in de onmiddellijke nabijheid op

een hoger gelegen locatie een nederzetting uit die periode aanwezig moet zijn. Het materiaal afkomstig van die woonerven moet na verloop van tijd door wind en neerslag in een lokale depressie zijn beland, die geleidelijk opgevuld raakte. Het aantreffen van de depressie met verplaatst – secundair – ijzertijdmateriaal vormt voor toekomstig archeologisch onderzoek een essentiële indicator dat er ergens in de onmiddellijke nabijheid een belangrijke occupatie uit de voor-Romeinse periode aanwezig moet zijn.

Figuur 2. Zicht op het profiel van de depressie met ijzertijdmateriaal.

Figuur 3. Een greep uit het arsenaal fragmenten handgevormd aardewerk uit de ijzertijd.

Vlammen, kralen en een kookpot op z'n kop. De Snoeckstraat ten tijde van de Romeinen en de middeleeuwen

Een gelijkaardige conclusie kunnen we trekken voor de opgraving op een perceel op de hoek van de Pauwstraat en de Snoeckstraat, iets verder in Melsele. In het kader van een geplande verkaveling vond in mei 2025 een vlakdekken- de opgraving plaats. De onderzoeksopdracht, die voortkwam uit een eerder vooronderzoek,¹ had als doel het verwachte archeologische potentieel van het terrein te documenteren.

Als gevolg van de sterke bioturbatie in de bodem – met onder meer uitgebreide mollengangen en wortelactiviteit – was de leesbaarheid van het vlak vaak beperkt, maar twijfelachtige sporen werden toch bewust volledig onderzocht om een verlies van relevante informatie te vermijden. Ondanks de uitdagende conserveringsomstandigheden bracht het onderzoek een omvangrijk en divers archeologisch ensemble aan het licht. In totaal werden 145 spoornummers toegekend, waarvan ongeveer een derde uiteindelijk een natuurlijke oorsprong bleek te hebben. Het archeologisch relevante sporenbestand omvat vooral kuilen, greppels en één waterput. Het geheel vertoont een duidelijke tweedeling in tijd: enerzijds een reeks sporen uit de Romeinse periode in de noordelijke zone van het terrein, anderzijds een groep sporen uit de late tot volle middeleeuwen in het zuidelijke deel.

Figuur 4. Allesporenkaart van de opgraving in Melsele.

Onduidelijke Romeinse resten

De Romeinse sporen bestaan uit vijf opvallend houtskoolrijke kuilen met secundair verbrand aardewerk. De contexten zijn sterk verstoord en hun oorspronkelijke functie blijft onzeker, maar het hoge aandeel houtskool en verbrande scherven sluit nauw aan bij het profiel van brandrestengraven. Een alternatieve interpretatie, zoals restanten van een afgebrande structuur of een andere vuurgerelateerde activiteit, kan niet uitgesloten worden, al ontbreken duidelijke aanwijzingen voor plaatselijke verbranding. De ruimtelijke clustering van deze kuilen suggereert dat deze zone een specifieke, mogelijk funeraire, functie vervulde tijdens de Romeinse aanwezigheid. Het materiaal bestaat onder meer uit reducerend gedraaid aardewerk, fragmenten van een *mortarium* (i.e. een typisch Romeinse wrijfschaal) en een intact bewaarde meloenkraal in glaspasta. Dergelijke kralen konden deel uitmaken van halskettingen en armbanden, of gebruikt worden als versiering in de paardentuigen van Romeinse soldaten. Hoewel ze hun oorsprong hebben in de Keltische, inheemse traditie, bleven ze onder het Romeinse bewind in onze regio's lange tijd circuleren en kregen ze vaak een rituele betekenis. Kralen zoals deze komen geregeld voor in brandrestengraven, maar ze zijn zeldzaam in het Waasland – dit is de eerste volledig intacte vondst in de regio.

Figuur 5. Zij- en bovenaanzicht van de meloenkraal in glaspasta.

¹ Acke, Bracke & Fonteyn, 2024.

De rand van een (laat) middeleeuwse nederzetting?

Elders op het terrein domineren sporen uit de volle en vooral de late middeleeuwen. Het meest betekenisvolle element is een grote waterput, aangelegd als een brede schacht die tot bijna twee meter diep reikt. De steriele vulling bevatte slechts twee scherven Maaslands geglaazuurd aardewerk, wat wijst op een datering rond de 11de/12de eeuw. De waterput vertoont een snelle en doelbewuste opvulling. Dit kan erop duiden dat de put na ingebruikname al gauw vervangen werd door een beter uitgevoerde constructie, vergelijkbaar met de waterput die in 2018 bij de Pauwstraat werd aangetroffen.²

Daarnaast werden diverse langwerpige en afgerond rechthoekige kuilen geregistreerd, waarvan een belangrijk deel materiaal opleverde uit de 13de tot vroege 15de eeuw. Een van deze contexten herbergde een opmerkelijke vondst. Naast een vrijwel intact bewaarde grijze kookpot bevatte deze kuil onder meer een wetsteen, twee onderkaken van een rund en fragmenten van hoogversierd aardewerk en steengoed. De combinatie van deze vondsten én de omgekeerde plaatsing van de pot wijzen op een intentionele depositie die eerder ritueel of symbolisch dan huishoudelijk van aard lijkt. Ook de aanwezigheid van luxueuzer vaatwerk wijst op een gebruik dat het dagelijkse boerenleven overstijgt. Verdere analyses, waaronder residuonderzoek, moeten meer duidelijkheid geven over deze intrigerende context.

Figuur 6. Wetsteen uit een laatmiddeleeuws spoor.

De overige middeleeuwse sporen – voornamelijk kuilen zonder duidelijke structuur en een cluster van greppelsegmenten in het zuidwesten – laten zich moeilijk interpreteren. De greppels vertonen onderlinge aansluiting, maar het is niet mogelijk om met zekerheid te bepalen of ze een erf, een veekraal of een andere functionele zone afbakenden. Evenmin konden duidelijke gebouwenplattegronden herkend worden, wat suggereert dat zich binnen dit terrein vermoedelijk de perifere zone van een of meerdere erven bevond, of dat gebouwen op een archeologisch onzichtbare wijze geconstrueerd werden.

² Van Neste & De Puydt, 2018.

Wat vondsten vertellen

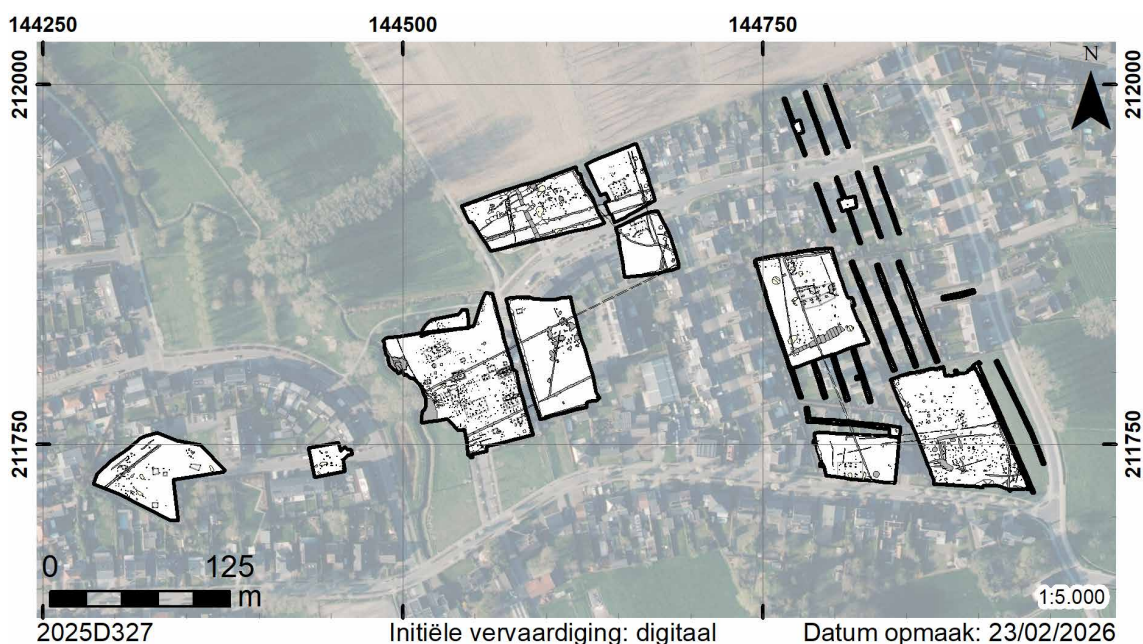
Het vondstenensemble, waarvan de hoofdmoot uit aardewerk bestaat, bevestigt het beeld van een meerperiodesite. Enerzijds is de Romeinse component eerder beperkt en sterk gefragmenteerd door verbranding. Het middeleeuwse aardewerk toont anderzijds een breed spectrum, gaande van gewoon grijs en rood aardewerk tot steengoed, Maaslands geglazuurd aardewerk en één exemplaar van hoogversierd aardewerk uit de 14de eeuw. De verspreiding van het materiaal suggereert verschillende episodes aan activiteiten van wisselende aard, eerder dan een langdurige, vaste bewoningskern.

Een extra puzzelstuk

In de ruimere context van de regio biedt deze opgraving waardevolle nieuwe inzichten. Ten westen van het terrein werd in 2018 een goed bewaarde nederzetting uit de 11de/12de eeuw onderzocht, iets noordelijker kwamen in 2014

Romeinse sporen aan het licht. Het huidige projectgebied lijkt geografisch en inhoudelijk aan te sluiten bij deze woonsites. De bevindingen tonen dat deze zone door de tijd heen deel bleef uitmaken van een actief gebruikt cultuurlandschap, waarin bewoning, waterwinning en – mogelijk – funeraire praktijken elkaar opvolgden of overlaptten. Hoewel de aangetroffen structuren zelf weinig architecturale sporen bevatten, is hun betekenis vooral groot in termen van landschappelijke continuïteit, de spreiding van bewoning en de overgang tussen occupatiezones.

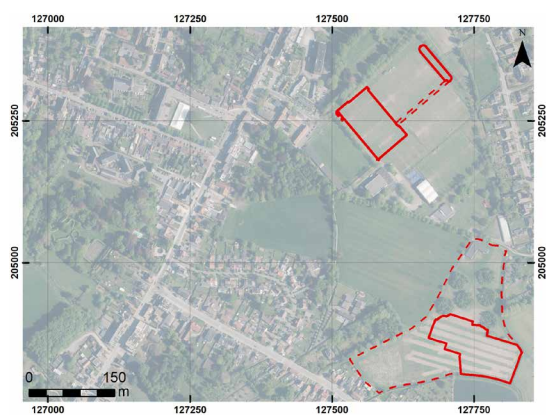
Door de combinatie van Romeinse en middeleeuwse activiteiten vormt de site een belangrijke schakel in het verder invullen van het archeologische landschap van Melsele. Het materiaal en de sporen leveren cruciale puzzelstukken voor het begrijpen van de omvang, evolutie en sociaaleconomische context van vroegere nederzettingen aan de Snoeckstraat en de Pauwstraat, alsook de bredere omgeving.

Figuur 7. Overzicht van de verschillende onderzochte sites aan de Pauwstraat en de Snoeckstraat.

Het verleden van Ter Beke in Sinaai

Al in 2024 stelde Erfpunt bureauonderzoeken op voor twee ruimtelijk gescheiden zones binnen het projectgebied Ter Beke in Sinaai, beide in opdracht van het stadsbestuur van Sint-Niklaas. In het noordelijke deel van deze site werd een onderzoek verricht in functie van de aanleg van een kunstgrasveld met wadi,³ terwijl in het zuidelijke deel een nieuw speelbos⁴ ingericht zou worden. De terreinonderzoeken in navolging van de archeologienota's werden uitgevoerd in de loop van 2024 en 2025.

Figuur 8. Situering van de onderzoeksgebieden aan Ter Beke.

Onderzoek naar prehistorische resten

De topografische, bodemkundige en hydrografische gegevens wezen voor beide gebieden op gunstige omstandigheden voor de mogelijke aanwezigheid en bewaring van prehistorische sites. Omdat de menselijke aanwezigheid tijdens het paleolithicum en mesolithicum niet herkenbaar is in de vorm van archeologische sporen, maar wel als vondstclusters, kan deze niet opgespoord worden door middel van een proefsleuvenonderzoek. In eerste instantie moeten de gegevens van de bodemkaart gecontroleerd worden. Hoewel die kaart een zeer

waardevolle basis vormt, werd ze opgesteld in de vroege 20ste eeuw. Bovendien werd de bodem gekarteerd door middel van slechts twee boringen per hectare. Hoewel dit op Vlaams niveau een zeer dicht grid is, volstaat het niet op het niveau van individuele sites. Daarom werd de bodemopbouw van beide sites gedetailleerd in kaart gebracht door middel van landschappelijke boringen in een grid van maximaal 25 bij 25 meter.

Figuur 9. Landschappelijk booronderzoek in het kader van het speelbos aan Ter Beke in Sinaai.

In de zone van het kunstgrasveld en de wadi kon vastgesteld worden dat de aanleg van de sportterreinen gezorgd had voor een stevige verstoring van de natuurlijke bodemopbouw. Restanten daarvan waren slechts zeer sporadisch aanwezig, waardoor de kans op de bewaring van steentijdartefactensites uiterst gering was.⁵

³ Van Neste & Evaert, 2024.

⁴ Van Neste, 2024.

⁵ Evaert & Van Neste, 2025b.

Door het blijvende gebruik als landbouwland was de natuurlijke bodemopbouw in de zone van het speelbos aanmerkelijk beter bewaard gebleven. Op basis van een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek – waarbij ingezameld en uitgezeefd sediment nauwgezet onderzocht werd op indicatoren voor prehistorische sites – werd een zone geselecteerd voor een proefputtenonderzoek. Hoewel dit onderzoek enkele mogelijke prehistorische artefacten opleverde, waren die dermate beperkt in aantal dat er niet gesproken kon worden van een duidelijke occupatiefase tijdens de steentijd.⁶

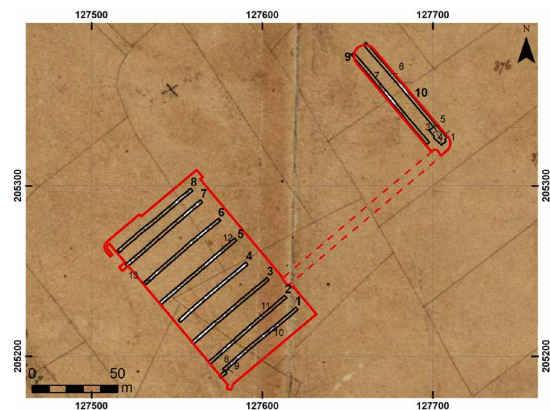
Figuur 10. Proefputten in functie van steentijdartefactensites.

De zoektocht naar sporen-sites vanaf het neolithicum

Behalve voor prehistorische sites kenden beide gebieden ook een verhoogde verwachting voor archeologische ‘sporensites’ vanaf het neolithicum. Die werden opgespoord door middel van proefsleuvenonderzoeken.

De zone van het toekomstige kunstgrasveld bleek diepgaand verstoord te zijn door de aanleg van het voetbalveld en de bijhorende drainage. Hierdoor werden enkel restanten van greppels en grachten aangesneden. Op basis van historische kaarten konden deze vrijwel allemaal geïdentificeerd worden als perceelgrachten die minstens tot de 19de eeuw in gebruik waren. Op de locatie van de toekomstige wadi werden wel enkele archeologisch interessante paalkuilen onderzocht. Omdat die aan de uiterste rand van

het projectgebied gelegen waren, er in de rest van de sleuven geen sporen gevonden werden, en de paalkuilen geen enkel dateerbaar element bevatten, werd geen verder onderzoek opgelegd.⁷

Figuur 11. Overzicht van de sporen aan het kunstgrasveld en de wadi op de Atlas der Buurtwegen (1840).⁸

Bijkomende archeologische resten werden gevonden in de zone van het speelbos. Binnen de 8 proefsleuven werden in totaal 46 archeologische sporen geregistreerd. Die konden onderverdeeld worden in greppels en grachten enerzijds, en (paal)kuilen anderzijds. Op basis van de vondsten konden meerdere sporen ruim gedateerd worden in de metaaltijden en/of Romeinse tijd. Opmerkelijk was daarenboven de vondst van een neolithische kling, die wees op de mogelijke aanwezigheid van resten uit het neolithicum. Omdat deze resten bedreigd werden door de geplande werken, was het noodzakelijk om een zone van ongeveer één hectare vlakdekkend te onderzoeken.

Figuur 12. Zicht op de proefsleuven in de zone van het speelbos.

⁶ Evaert & Van Neste, 2025a.

⁷ Van Neste & Evaert, 2025.

⁸ Agentschap Digitaal Vlaanderen, 1840.

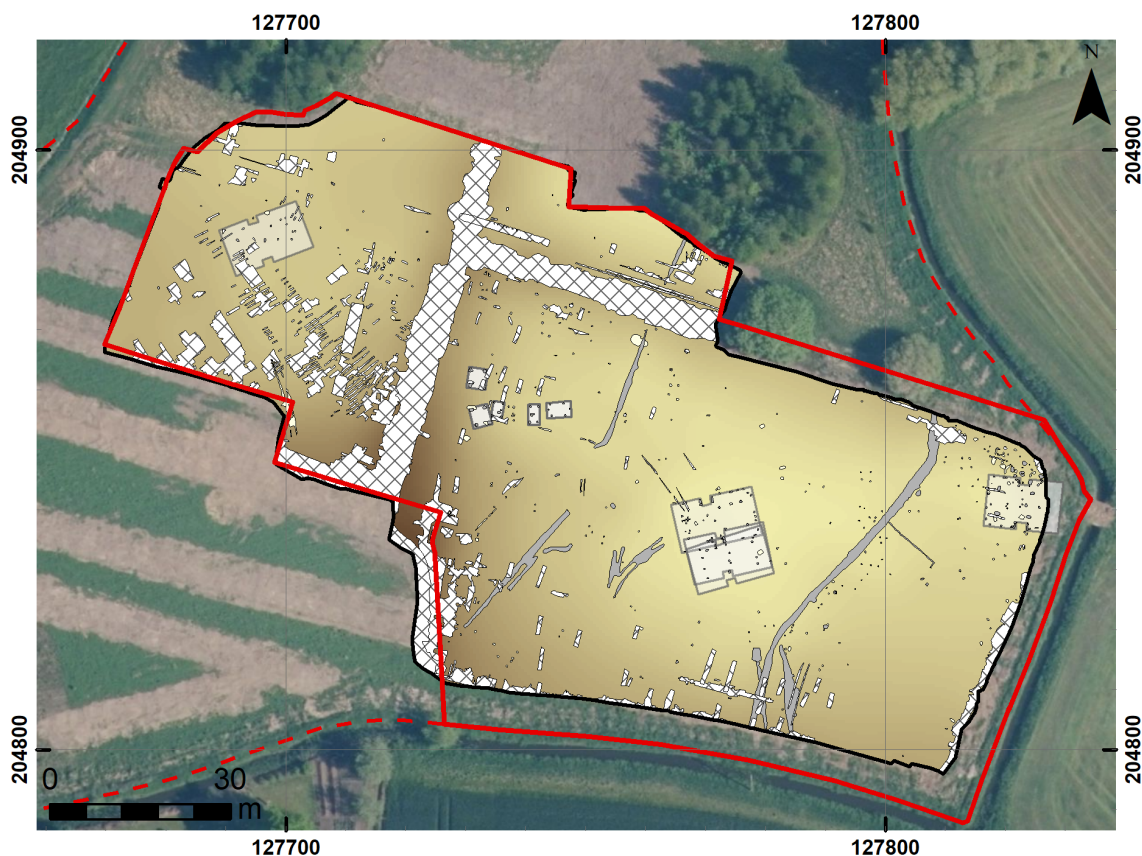
IJzertijdbewoning aan het speelbos

Tijdens de opgraving kon vastgesteld worden dat de sporen uit het proefsleuvenonderzoek behoorden tot een uitgebreide nederzetting.

Verspreid over het opgegraven areaal werden in totaal tien gebouwplattegronden onderscheiden. Vijf van deze gebouwen waren van het geschrinkt vierbeukige type. Deze woonstalhuizen waren typisch voor de late ijzertijd in onze streken ($\pm 450-50$ v.C.), hoewel ze nog kort doorleefden in de vroegRomeinse tijd. Twee hoofdgebouwen behoorden tot het subtype F, met een interne opdeling in een breder en een smaller deel. Deze gebouwen kunnen ruim ge-

dateerd worden vanaf de 4de eeuw v.C. tot en met de 1ste eeuw n.C., hoewel ze hoofdzakelijk voorkwamen in de 2de en 1ste eeuw v.C.⁹ Drie andere hoofdgebouwen waren van het subtype D. Daarbij zorgden de vijf palen van de dakdragende structuur voor een evenredige opdeling. Dit subtype ontstond in de 3de eeuw v.C. – mogelijk reeds in de 4de eeuw v.C. – maar won met name in de laatste twee eeuwen voor onze tijdrekening aan populariteit. Een doorleven in de vroeg-Romeinse tijd is daarbij niet uitgesloten.¹⁰

De overlapping van minstens drie hoofdgebouwen wijst duidelijk op een fasering in de nederzettingen. In hoeverre deze aansluitend opgericht werden, dan wel in afzonderlijke fasen, kan op basis van de huidige stand van zaken niet vastgesteld worden.

Figuur 13. Allesporenkaart van de opgraving aan het speelbos.

⁹ Lauwers et al., 2023, 51-59.

¹⁰ Lauwers et al., 2023, 36-44.

Behalve de woonstalhuizen werden nog vijf bijgebouwen geregistreerd. Daarbij was sprake van vier vierpostenspiekers en één bijgebouw bestaande uit zes palen. De oriëntatie van de bijgebouwen stemt in hoge mate overeen met die van de hoofdgebouwen, wat een gelijktijdigheid doet vermoeden. Het beperkt aanwezige vondstenmateriaal lijkt deze hypothese te bevestigen.

Opvallend was de aanwezigheid van een volledig weefgewicht in een van de vierpostenspiekers. Dit was driehoekig van vorm, met een doorboring aan elke hoek. Aan beide vlakke zijden was een indeuking zichtbaar ter grootte van een vingertop. Hoewel weefgewichten wel vaker teruggevonden worden, gaat het meestal om fragmenten ervan. Weefgewichten zijn namelijk meestal zacht gebakken, waardoor ze gemakkelijk breken. Complete exemplaren *in situ* in een paalkuil zijn zeldzaam en wijzen op een extra betekenis. Vermoedelijk kan de vondst geassocieerd worden met een ritueel bij het oprichten of verlaten van de nederzetting.

Twee greppels/grachten die het gehele terrein doorsnijden van het noord(oost)en naar het zuid(west)en kunnen mogelijk geïnterpreteerd worden als erfbegrenzing uit deze periode. Vooral de aanwezigheid van twee parallelle greppels die vanuit het zuidzuidoosten lijken uit te geven op de gebouwencluster in het centrale deel van de werkput is hierbij interessant. Mogelijk gaat het om een begrenzing van een weg of een toegangspartij.

Vanaf de Romeinse tijd lijkt het projectgebied integraal verlaten te zijn geweest. De eerstvolgende antropogene sporen verschijnen pas vanaf de 15de/16de eeuw, met de inrichting van de bolle akkers en bijhorende bolle akkergrachten. De agrarische invulling wordt – vooral in de westelijke helft – benadrukt door een grote hoeveelheid spitsporen. Vanaf de nieuwe tijd lijkt de agrarische invulling behouden te zijn gebleven tot in de 20ste eeuw.

Zwervende erven

De aanwezigheid van meerdere erven uit de late ijzertijd ter hoogte van het speelbos is zeer interessant vanwege de ligging tussen twee andere bekende ijzertijdsites, met name die aan het Wijnveld (heden Meulhof)¹¹ en de Vleeshouwersstraat (heden Maricolenstraat).¹² Op beide sites werden resten van gefaseerde nederzettingen uit de late ijzertijd tot de vroeg-Romeinse tijd aangetroffen. Op basis van de analyse van pollen en macroresten uit waterputten kon vastgesteld worden dat er sprake was van een evolutie van een sterk bebost landschap in de 3de/4de eeuw v.C. tot een halfopen landschap in de 1ste/2de eeuw v.C. De aanwezigheid van meerdere bewoningsfasen binnen deze drie naburige sites is typerend voor de zogenaamde 'zwervende erven': de gebouwen werden opgericht in vergankelijk materiaal en bemesting van de landbouwgronden werd nog niet standaard toegepast. Na ongeveer één generatie waren de gebouwen aan vervanging of herstelling toe en was de bodem grotendeels verarmd. Daarom verplaatsten de ijzertijdboeren zich naar een nog onontgonnen gebied, waar ze een nieuwe nederzetting oprichtten. Na één of meerdere generaties kon teruggekeerd worden naar een voormalig gebruikte locatie.

In hoeverre de sites aan Ter Beke, het Wijnveld en de Vleeshouwersstraat door eenzelfde familiegroep gebruikt werden, is niet meer vast te stellen. De opgraving aan het speelbos kan wel een belangrijke bijdrage leveren aan de (ijzertijd)bewoningsgeschiedenis van Sinaai.

¹¹ Van Neste, Plyson & Lauwers, 2020.

¹² Van Neste & Plyson, 2020.

Dood en begraven in Burcht

Op het ogenblik dat menig Vlaamse scholier onderweg was om de eerste schooldag van het nieuwe schooljaar in 2025 aan te vatten, was het team Onderzoek druk in de weer met de opstart van de opgraving aan de buitenzone rondom de Sint-Martinuskerk in Burcht. Tot en met de krokusvakantie van 2026 vormde het kerkplein het decor van het archeologisch onderzoek.

Net als de opgraving van de volledige binnenruimte van het huidige kerkgebouw in 2024, was de opgraving van het voormalige kerkhof noodzakelijk vanwege de geplande herbestemming van de kerk tot cultureel centrum en ontmoetingsplaats. Ditmaal werd niet het volledig kerkplein onderzocht, maar volgde het opgravingsplan de exacte locaties van het toekomstige rioleringsstelsel en andere ondergrondse voorzieningen zoals collectors, septische en waterputten.

Rondom de kerk: een hof vol verhalen

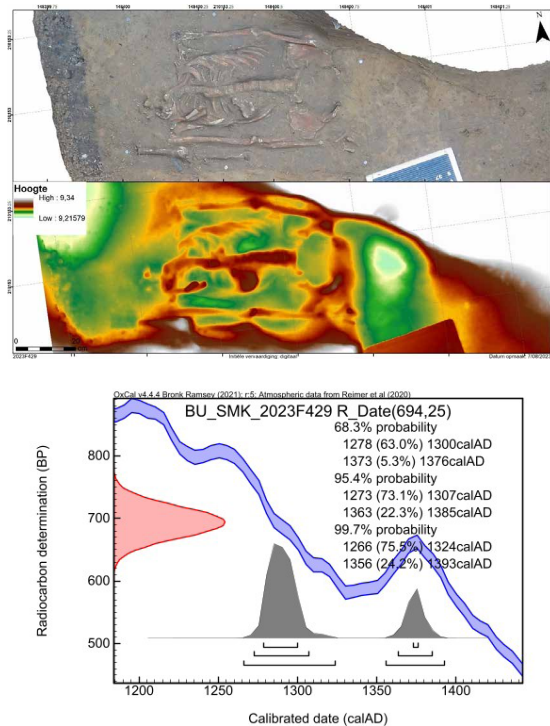
Tijdens het opstellen van het bureauonderzoek in 2022 was al snel duidelijk dat de Sint-Martinuskerk zoals we die vandaag kennen niet het eerste kerkgebouw was, maar door meerdere stenen versies is voorafgegaan. Minder duidelijk was vanaf wanneer de buitenzone rondom de (voormalige) kerk(en) werd gebruikt als laatste rustplaats voor overleden Burchtenaars. Wel weten we dat het in de middeleeuwen gebruikelijk was om mensen in 'den hof' direct rondom

een kerk te begraven. Het 'kerkhofverbod' in 1804 onder Napoleon maakte daar een einde aan, en doorgaans werden de begraafplaatsen ontruimd en verplaatst naar een nieuwe begraafplaats buiten de bewoningskern. In Burcht was dat niet het geval. Rondom de Sint-Martinuskerk bleef men overledenen begraven tot zeker in 1928.

Figuur 14. Zicht op de kerk van Burcht in 1935. De begraafplaats is nog duidelijk zichtbaar (Heemkundige kring Zwijndrecht en Burcht).

Informatie over het tijdstip waarop de eerste overledene hier ter aarde werd besteld, werd ingewonnen op basis van de resultaten van een radiokoolstofdatering op het onderste – oudste – skelet, dat onderzocht werd tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2023. Zo weten we dat de oorsprong van het voormalige kerkhof ten minste teruggaat tot het laatste kwart van de 13de eeuw.

Figuur 15. Boven: digitaal hoogtemodel van het onderste skelet aangetroffen in de proefput ter hoogte van het koor in 2023. Onder: de resultaten van de ^{14}C -datering op het botmateriaal.

Specialistenwerk

Een skeletopgraving vraagt een totaal andere aanpak dan het opgraven van een doorsnee sporensite of een steentijdartefactensite. Het draait in hoofdzaak om het opsporen van menselijke botten die in anatomisch verband liggen, ze voorzichtig blootleggen en zorgvuldig vastleggen in tekst en beeld door middel van 3D-fotogrammetrie, meettoestellen, skeletformulieren en registratie in een digitale databank. Daarna wordt het botmateriaal secuur ingezameld voor verder onderzoek. Omdat dit specialistisch werk is, gebeurt alles onder begeleiding van een fysisch antropoloog, die garandeert dat

het botmateriaal correct wordt geïnterpreteerd en gedocumenteerd.

Figuur 16. Sferbeeld van de opgraving van het voormalig kerkhof rondom de Sint-Martinuskerk te Burcht.

Om één individu volledig op te graven en te registreren is gemiddeld een volledige werkdag per persoon nodig. Een skeletopgraving is dan ook bijzonder arbeidsintensief. Elk botfragment wordt manueel en zorgvuldig van aarde ontdaan, terwijl het materiaal vaak uiterst broos en breekbaar is.

Figuur 17. De opgraving was een populaire stageplaats voor studenten archeologie aan de Universiteit Gent.

Bovendien gaat het om een ruimtelijk beperkte zone die eeuwenlang als begraafplaats fungeerde. De houten kisten vergaan snel, waardoor enkel de skeletresten bewaard blijven. Bodemcompactie, bioturbatie en het herhaaldelijk aanleggen van nieuwe graven zorgen ervoor dat stratigrafische relaties complex worden en dat botmateriaal van verschillende individuen zich vlak boven, naast of gedeeltelijk door elkaar bevindt.

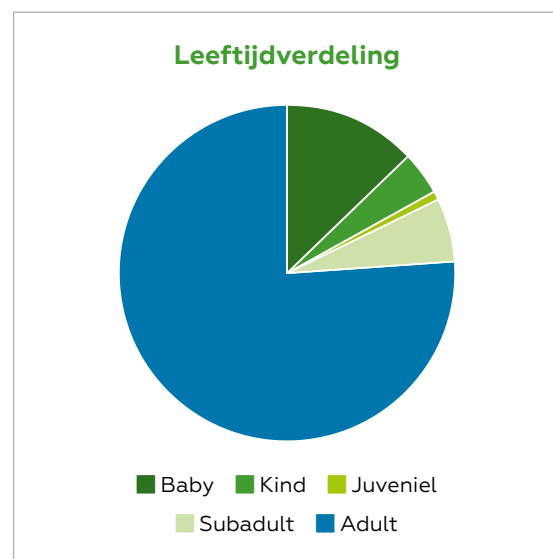
Het onderzoek eindigt niet bij het afronden van het veldwerk. Na het wassen en conserveren van de skeletten volgt het osteologisch onderzoek door de fysisch antropoloog. Op basis van het botmateriaal worden leeftijd en geslacht bepaald, terwijl sporen van slijtage, trauma en ziekte inzicht geven in de fysieke belasting en gezondheidstoestand van de overledene. Ook periodes van ondervoeding laten hun sporen na in de botgroei, en het gebit biedt dan weer informatie over voedingsgewoonten zoals suikerconsumptie. Tijdens het veldwerk worden bovendien systematisch stalen genomen voor natuurwetenschappelijke analyses, waarmee onder meer het dieet en de leefomstandigheden verder kunnen worden gereconstrueerd.

Figuur 18. Sfeerbeeld van de Dag van de Wetenschap op 23 november 2025. Die zondag werd de site opengesteld voor het publiek, en met succes: Erfpunt mocht liefst 150 nieuwsgierigen ontvangen.

Voorlopige resultaten

Het menselijke botmateriaal vormt een directe toegang tot het sociale en biologische verleden van de gemeenschap. Armoede, epidemieën, arbeid en voedingsomstandigheden laten immers tastbare sporen na op het skelet. Tot op heden werden ongeveer driehonderd individuen geregistreerd, met een nagenoeg gelijke verhouding tussen mannen en vrouwen. Het hoge aandeel kinderen en baby's weerspiegelt de kwetsbaarheid van de premoderne populatie en wijst op een hoge kindersterfte.

Figuur 19. Grafische weergave van de verhouding tussen leeftijdscategorieën van de onderzochte populatie.

De begravingspraktijken tonen daarnaast dat er sprake was van sociale differentiatie. De hoofdmoot van de overledenen werd begraven in een houten kist, waarvan door verrotting doorgaans enkel metalen elementen zoals nagels, kistbeslag of sporadisch een kruis- of jesusbeeldje bewaard bleven. Dit zijn elementen die vooral typerend waren voor de periode tussen de 17de en de 19de eeuw. Enkel welgestelde individuen – vermoedelijk schenkers, notabelen of religieuzen – werden in een zinken kist bijgezet. Daarnaast werden persoonlijke objecten aangetroffen, zoals paternosters, loden plaatjes, oorringen, trouwringen en knoopjes van melkglas. Die laatste wijzen erop dat men doorgaans in een dichtgeknoopte lijkwade werd begraven, zonder kleding. Wellicht gebeurde dat met het oog op hergebruik van het textiel.

Een bijzonder graf bevond zich ten noordoosten van de noordelijke dwarsbeuk en de sacristie. Het betreft een antropomorf graf, waarbij de kuil de contouren van een menselijk lichaam volgt. Dit graftype is vooral kenmerkend voor de 10de en de 11de eeuw en raakte in onbruik vanaf de 12de/13de eeuw. Hoewel de radiokoolstofdatering nog lopende is, suggereert de vorm dat hier mogelijk al vóór de bouw van de eerste stenen kerk mensen werden begraven. Vermoedelijk waren er oorspronkelijk meer van dit soort graven aanwezig, maar die werden later verstoord door het plaatsen van jongere grafkisten. Dit exemplaar bleef waarschijnlijk bewaard door de aanwezigheid van een bovengrondse structuur die het plaatsen van bijkomende graven vanaf de 13de eeuw op deze locatie belemmerde.

Figuur 20. Zicht op het antropomorfe graf in het vlak, met het hoofd in het westen (links) en de voeten in het oosten (rechts).

Romeinse rijkdom op een plek waar je het niet verwacht

Tot slot richten we ons op de Romeinse resten die zowel binnen als buiten de kerk werden aangetroffen.

Via metaaldetectie kwam in het kerkgebouw onder meer een Romeinse sleutel aan het licht – op zich al geen alledaags object. Daarnaast werd een munt gevonden die in de 2de eeuw werd geslagen in Lydië (het huidige Turkije). Tussen een van de graven buiten de kerkmuren werd recentelijk een tweede Romeinse munt aangetroffen waarvan de determinatie nog moet plaatsvinden.

Figuur 21. Romeinse munt die wellicht onder Antonius Pius of Marcus Aurelius (ca. 138-180 n.o.t.) werd geslagen in Tripolis (Lydië, het huidige Turkije).

Romeinse activiteiten ter hoogte van of vlak bij de huidige Sint-Martinuskerk vertaalden zich ook in het muurwerk van de middeleeuwse kerkgebouwen. Geregeld werden zowel in de muurfunderingen als op het voormalige kerkhof hergebruikte *tegulae* en *imbrices* – Romeinse bakstenen en dakpannen – aangetroffen.

Het meest intrigerende spoor is echter een grote, diep uitgegraven kuil in de noordoostelijke hoek van de site, vlak onder de oudste begravingen. Aanvankelijk werd gedacht aan een waterput, maar bij het couperen bleek dat niet het geval. De rechte wanden en duidelijke gelaagdheid wijzen op een zorgvuldige aanleg en een trage, gefaseerde opvulling. De functie blijft voorlopig onduidelijk, mede omdat het spoor zich deels buiten de werkput bevindt en nog niet volledig kon worden onderzocht.

Figuur 22. Zicht op de kuil met Romeins materiaal in het archeologische vlak, net onder de oudste begravingen.

Figuur 23. Zicht op het gelaagde profiel van de kuil. In alle lagen was Romeins luxueus aardewerk aanwezig.

De inhoud laat echter weinig twijfel bestaan over de Romeinse datering. De kuil bevat een uitzonderlijk rijke assemblage van fijnwaar en luxe aardewerk, materiaal dat je niet verwacht op een doorsnee rurale nederzetting. Zo werden onder meer borden in *terra sigillata*, bekers in *terra nigra*, geverfd aardewerk en glas aangetroffen.

Wanneer deze elementen samen worden bekeken – import aardewerk uit Italië, producten uit Noord-Gallië, een munt uit Klein-Azië en een opvallend rijke vondstcontext – ontstaat het beeld van een site met bovenlokale connecties en een aanzienlijke koopkracht. Dat overstijgt het profiel van een doorsnee landelijke nederzetting.

In dat licht wint de hypothese van een militaire aanwezigheid steeds meer aan gewicht. Op de rechteroever van de Schelde, ter hoogte van de Antwerpse binnenstad, wordt al sinds de jaren 1970 rekening gehouden met een Romeins kampement. Recent onderzoek bracht daar stempeledrukken van legereenheden op *tegulae* en sporen van barakkenbouw aan het licht. Een tweede kampement op de strategisch gelegen zandrug aan de overzijde van de Schelde zou binnen die bredere militaire infrastructuur niet onlogisch zijn.

Zelfs de plaatsnaam 'Burcht' suggereert mogelijk een versterkte locatie, al blijft een afleiding van het Oudgermaanse *burgipja* ('berk') eveneens denkbaar. Voorlopig althans...

114007

114008

0

114023
Bücher - 1987 Der Wille 2015
Herausgeber: 2015
Verlag: 2015

114024
Bücher - 1987 Der Wille 2015
Herausgeber: 2015
Verlag: 2015

03

02

114012

COLLECTIEBEHEER

Het Wase archeologische erfgoed fascineert velen. In 2025 behandelde het onroerenderfgoeddepot Waasland opnieuw verschillende bruiklenen en onderzoeksvragen. Ook binnenskamers werd de puzzel van het Wase verleden verder aangevuld.

Ons depot zette zijn unieke expertise rond metaalconservatie dit jaar ook in voor het conserveren en reconstrueren van een unieke vondst uit de Vlaamse Ardennen.

Een jaar in het depot

Een onroerenderfgoeddepot is geen zwarte doos waarin archeologische objecten verdwijnen en daarna nooit meer het daglicht zien, maar een plek waar ze zorgvuldig worden bewaard, onderzocht en ontsloten voor toekomstig onderzoek en publiekswerking.

Deponeringen

Als erkend onroerenderfgoeddepot hebben wij een receptieve functie, maar het afgelopen jaar was een rustig jaar op het vlak van deponeringen: twee archeologische bedrijven hebben collecties gedeponereerd, naast onze eigen archeologen.

Eigen opgravingen

Doordat er vorig jaar veel oude opgravingen zijn gedeponereerd, kwam er dit jaar maar één collectie van onze eigen archeologen binnen, namelijk *Melsele-Spoorweglaan*, een kleine opgraving uit 2025. Omdat de archeologen druk bezig zijn met de opgraving aan de kerk in Burcht zal er de volgende twee jaar wel plaats gemaakt moeten worden voor de vele skeletten en ander archeologisch materiaal van deze opgraving.

Andere archeologische bedrijven

Ook bij de archeologische bedrijven bleef het opvallend rustig het afgelopen jaar. Twee bedrijven, Ruben Willaert en De Logi & Hoorne, hebben collecties gedeponereerd.

Ruben Willaert heeft de collecties van twee kleine opgravingen uit Beveren-Kruikeke-Zwijndrecht gedeponereerd, *Beveren-Zillebeek* en *Doel-Saefthingedok*. Beveren-Zillebeek was een landelijke site uit de late ijzertijd, waar enkele structuren zoals spiekers zijn gevonden en verschillende fragmenten aardewerk, hout en natuursteen. De collectie Doel-Saefthingedok was het resultaat van een archeologische veldprospectie die uiteindelijk werd stopgezet doordat een andere zone werd gekozen voor de uitbouw van het dok. Hier werden verschillende fragmenten aardewerk, bouw materiaal, glas, metaal en dierlijk bot gevonden.

De Logi & Hoorne heeft de collectie *Lokeren-Zelebaan* gedeponereerd. Die bevat sporen uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen, de nieuwe en nieuwste tijd. Het overgrote deel van de structuren kan gedateerd worden in de volle middeleeuwen. Het gaat om vier volledige driebeukige gebouwplattengronden, een spieker en drie waterputten met daarnaast nog heel wat vondsten, waaronder keramiek, metaal en hout. Zo werd er een versierde plank gevonden die momenteel nog een conservatiebehandeling ondergaat.

Toevalsvondsten en schenkingen

Elk jaar krijgen we ook meldingen van toevalsvondsten of worden er aanvragen gedaan om oude erfstukken te schenken voor onze archeologische collecties. Deze keer kregen we twee schenkingen.

Zo werden er door de dochter van Alfons De Belie nog enkele botfragmenten geschonken, waaronder een volledige schedel, afkomstig van de opgraving van de Boudeloabdij te Klein-Sinaai, Stekene. Daarnaast werden enkele stukken geschonken die ooit werden opgegraven op de site van Pontrave in Waasmunster (een Romeinse *vicus*) en die lang bewaard zijn door de heemkundige kring van Waasmunster. Deze stukken kunnen nu herenigd worden met hun oorspronkelijke collecties.

Bruiklenen

Ook dit jaar ontving het depot verschillende aanvragen voor bruiklenen. Het ging zowel om bruiklenen voor tentoonstellingen die werden aangevraagd door gemeenten of musea als om bruiklenen voor onderzoek die werden aangevraagd door wetenschappelijke instellingen en universiteiten.

Bruiklenen voor tentoonstellingen

Onze expo rond de Menapiërs die vorig jaar in Lokeren plaatsvond, streek dit jaar neer in Vrasene. De expo werd geüpdatet met verschillende objecten uit de Romeinse periode die werden opgegraven in Vrasene en de andere gemeenten van Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht.

Tijdens Open Monumentendag werden enkele potten en borden in keramiek uitgeleend door de leden van de Koninklijke Oudheidkundige

Kring van het Waasland voor hun opendeurmoment in het Castrohof te Sint-Niklaas. Deze objecten werden daar jaren geleden opgegraven.

En natuurlijk was er ook de opening van StoreAges, het nieuwe open depot van Erfpunt. Veel van onze topstukken zijn naar het open depot verplaatst, net als twee van onze grote collecties, *Waasmunster-Pontrave* en *Doel-Deurganckdok*. Meer info daarover vind je in het stuk over de nieuwe expo StoreAges op blz. 40.

Bruiklenen voor onderzoek

Ook in 2025 kwamen verschillende onderzoekers langs in het depot. In het begin van het jaar kwamen enkele onderzoekers de objecten van *Elversele-Klein Broek* bekijken in het kader van hun syntheseonderzoek rond laat-Merovingische grafvelden.

Doctoraatsstudenten van de UGent kwamen keramiek uit verschillende contexten bestuderen voor hun onderzoek. Zo werd er keramiek van de opgraving *Melsele-Farnèselaan* onderzocht, maar ook stukken van de opgraving *Kemzeke-Verkeerswisselaar* werden uitgeleend, en waarschijnlijk zal er nog een groter onderzoek volgen van deze weinig bestudeerde collectie.

Daarnaast zijn enkele studenten van de opleiding Archeologie van de UGent de volledige collectie van *Waasmunster-Pontrave*, de opgraving van een Romeinse *vicus*, aan het bestuderen voor hun thesis rond de romanisering van onze streken. Er zijn al heel wat mooie stukken *terra sigillata* opgedoken.

Onze oud-collega Bart Lauwers, die nu deeltijds verbonden is aan de opleiding Archeologie van de UGent, leende enkele houtskoolstalen van verschillende sites uit voor een onderzoek rond begraving in de bronstijd.

Het depot is dus geen gesloten doos. Veel objecten worden nog steeds uitgeleend om het grote publiek te inspireren en te informeren, of om een breed spectrum aan onderzoekers te helpen bij hun wetenschappelijk onderzoek.

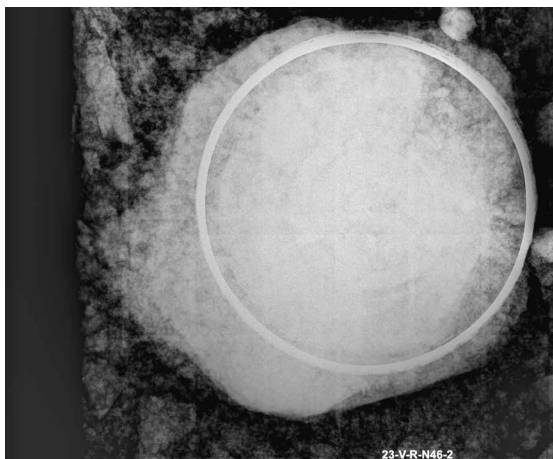
Het conservatieatelier: conservatie van een Romeinse bronzen schaal uit Velzeke

Het conservatieatelier van Erfpunt behandelt verschillende objecten uit metaal, keramiek en glas, zowel van eigen opgravingen als in opdracht van andere archeologische bedrijven of on-roerenderfgoeddepots en musea. Ook dit jaar voerde het atelier enkele mooie opdrachten uit, waaronder de conservatie van een bronzen schaal uit Velzeke.

Conservatie van een bronzen schaal uit Velzeke

In het voorjaar van 2025 voerde SOLVA opgravingen uit in Velzeke, een gemeente waar ooit een Romeins legerkamp uit de tijd van Augustus was gelegen en dat daarna uitgroeide tot een vicus, een Romeins baandorp. De schaal werd gevonden in een rituele kuil, maar het archeologisch onderzoek is nog niet afgerond, dus op verdere informatie is het wachten.

De schaal werd gelicht in blok om het fragiele object niet verder te beschadigen en zodat het veilig en onder gecontroleerde omstandigheden verder vrijgemaakt kon worden. Eerst werden enkele röntgenfoto's gemaakt van het blok om in te schatten waar de schaal precies zat en in welke staat hij zich bevond. Eventuele versieringen of breuken zouden zo ook al opgemerkt kunnen worden.

Figuur 24. Röntgenfoto van de schaal, bovenaanzicht.

Vervolgens werden enkele voor-foto's gemaakt, iets wat gebeurt bij elke nieuwe stap in het proces. Daarna werd gestart met het vrijleggen van de schaal. Onder de grote loep werd voorzichtig de aarde verwijderd met scalpel, paletmes en

borstels, eerst rond de bovenzijde van de schaal om de contouren van de schaal te vinden. Daarna werd de binnenzijde leeggehaald en werd de aarde teruggegeven aan de archeologen om uitgezeefd te worden.

Op bepaalde stukken werd de aarde zachter gemaakt door deze nat te maken met een mengsel van 50% demiwater en 50% ethanol. Dat zorgt ervoor dat er geen krassen of breuken ontstaan in het metaal doordat de aarde te hard is om te verwijderen.

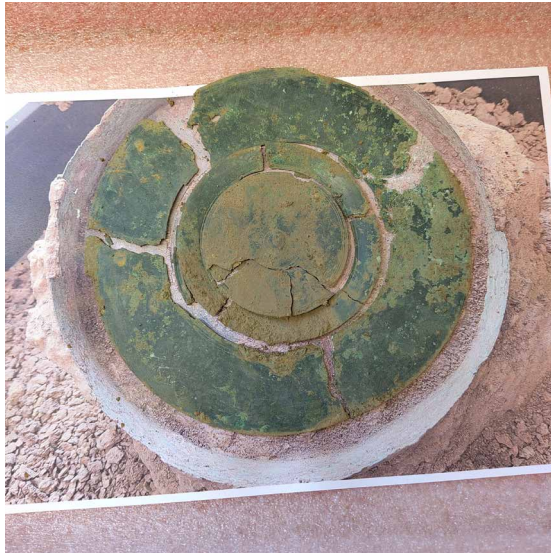

Figuur 25. Start van het vrijleggen van de schaal uit zijn bloklichting.

Halverwege de binnenkant werd, naar eerste aanname, een soort bord of deksel aangetroffen, iets dat ook te zien was op de röntgenfoto. Maar na het verder vrijmaken bleek dit de bodem van de schaal te zijn. Die was waarschijnlijk omgekeerd gedeponeerd en begraven in de rituele kuil, waarna het gewicht van de aarde de bodem heeft doen inzakken. Doordat de bloklichting omgekeerd is uitgevoerd, is dit niet opgemerkt in het begin.

De bodem werd voorzichtig gelift, maar was al op meerdere plaatsen gebroken. De verschillende stukken werden meteen opnieuw in elkaar gepuzzeld om de samenhang niet kwijt te raken.

Daarna werd ook de wand van de schaal verder vrijgemaakt. De laatste aardereesten werden verwijderd met het mengsel van demiwater en ethanol en een zachte borstel. Voor de corrosieplekken werd een glasvezelborsteltje gebruikt.

Figuur 26. De bodem van de schaal.

De stukken werden nadien met benzotriazool (opgelost in ethanol) gestabiliseerd. Dit product zorgt ervoor dat alle metaalionen gebonden zijn, waardoor ze zich niet met zuurstof kunnen binden. Dit voorkomt corrosie. De stukken werden een halfuur in een bad van benzotriazool geplaatst om ze te stabiliseren.

Figuur 27. Het verlijmen van de bodem met glasvezel en Paraloid B-72.

Als laatste stap in het proces werden alle stukken van de bodem verlijmd met Paraloid B-72 opgelost in aceton en werden breuken en lacunes in de wand en de bodem verstevigd met glasvezel en Paraloid B-72. De bodem en wand werden niet aan elkaar gelijmd omdat de breukranden te fragiel waren en er te veel lacunes waren om een stevige verbinding te maken. Alle delen kregen ook nog een beschermingslaag van Paraloid B-72.

Momenteel is de schaal terug in Velzeke, waar ze veilig wordt bewaard in het archeocentrum, meer bepaald in het onroerenderfgoeddepot.

Figuur 28. De bodem van de schaal na conservatie.

Figuur 29. De wand van de schaal na conservatie.

BOUWKUNDIG EN LANDSCHAPPELIJK ERFGOED

De erfgoedconsulenten bouwkundig, landschappelijk en archeologische erfgoed van het team Beheer ondersteunden dit jaar opnieuw verschillende administraties van de Wase gemeenten bij het uitvoeren van een lokaal onroerenderfgoedbeleid. Ze verleenden advies bij omgevingsaanvragen en bij de opmaak of het actueel houden van beleidsdocumenten.

Het draagvlak voor een lokaal onroerenderfgoedbeleid groeit. Veel eigenaars, architecten en projectontwikkelaars hebben de weg naar de erfgoedconsulenten van Erfpunt gevonden voor een preadvies op een (voor)ontwerp van hun projecten. Daarnaast werd ook de inventarisatie van interbellum- en naoorlogs erfgoed in het Waasland voortgezet.

Ontmoet onze nieuwe collega's bouwkundig erfgoed: Charlotte en Leila

Sinds maart zijn er 2 nieuwe collega's werkzaam bij Erfpunt. Zij vervoegden het team beheer. Maak kennis met Charlotte en Leila via onderstaand interview.

Erfpunt: Dag Charlotte en Leila.

Kunnen jullie zichzelf kort voorstellen?

Charlotte: Ik ben Charlotte, sinds kort aan de slag bij Erfpunt als consulent bouwkundig erfgoed. Ik heb kunstwetenschappen en erfgoedstudies gestudeerd, waarbij ik mij vooral verdiept heb in het snijvlak tussen architectuur en toegepaste kunsten. Mijn ervaring in de erfgoedsector heb ik onder andere opgedaan bij de IOED's van het Meetjesland en van de Noorderkempen.

Leila: Ik ben Leila en werk nu ongeveer een maand bij Erfpunt. Dit is mijn eerste job in België. Drie jaar geleden ben ik vanuit Oekraïne naar hier verhuisd, en momenteel volg ik nog Nederlandse les.

Erfpunt: Wat is jouw takenpakket bij Erfpunt?

Charlotte: De komende tijd zal ik de waardering van het bouwkundig erfgoed afronden en de herinventarisatie van het bouwkundig erfgoed in onze gemeenten mee in goede banen leiden. Daarnaast ben ik bereikbaar voor eigenaars en lokale besturen voor advies over verbouwingen, restauratie en herbestemming. Ik zal onze erfgoedactoren ook ondersteunen bij de organisatie van Open Monumentendag.

Leila: Ik zal me de komende tijd vooral bezighouden met het inventariseren van bouwkundig erfgoed en foto's nemen van verschillende gebouwen.

Erfpunt: Waarom wouden jullie graag bij Erfpunt werken?

Charlotte: Ik heb vooral bewondering voor de onderzoeks- en publiekprojecten die Erfpunt al heeft gerealiseerd. Tijdens de periodes dat ik als jobstudent bij Erfpunt werkte, mocht ik ook al aan leuke en interessante projecten meewerken. Wat mij meest is bijgebleven zijn de actualisatie

van Sint-Gillis-Waas, het onderzoek naar de begraafplaatsen van Temse en Tereken, Pittig Erfgoed en de waardering van de Elisabethwijk in Sint-Niklaas.

Leila: Ik heb een grote interesse voor onroerend erfgoed en ik vind het belangrijk om historische plekken goed te bewaren en te documenteren.

Erfpunt: Heb je nog een specifieke mededeling voor de lezers?

Charlotte: De viering van het 100-jarig bestaan van de art deco dit jaar brengt hopelijk ook meer aandacht voor interbellum- en naoorlogse architectuur naar het Waasland. Art deco was maar één van de vele invloeden waar architecten na 1925 mee gingen experimenteren. Als je erop let, kan je in het straatbeeld nog veel knappe staaltjes aan modernistische architectuur vinden, waar net wordt afgestapt van uitvoerige decoratie, maar die opvallen door hun vormtaal en vernieuwend materiaalgebruik.

Leila: Ik ben blij dat ik deel mag uitmaken van het team van Erfpunt en ik kijk er naar uit om nog veel bij te leren!

Advisering

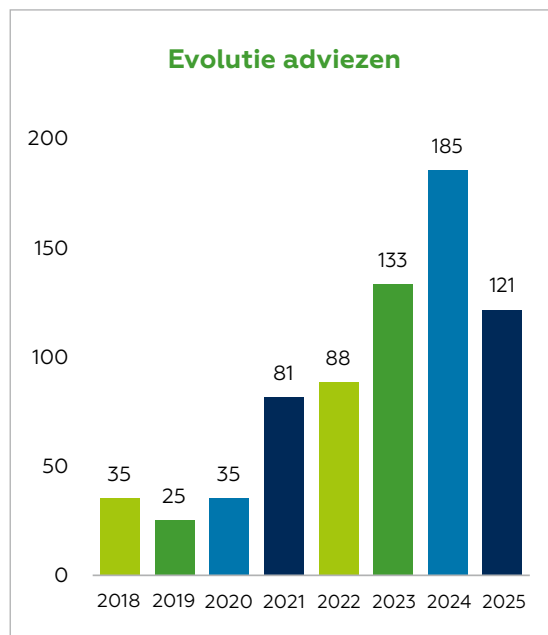
Advisering blijft een belangrijk onderdeel van de werking van het team Beheer. Als intergemeentelijke erfgoedconsulenten proberen wij de gemeenten en burgers bij te staan met raad en daad.

We behandelden dit jaar 121 dossiers. Dat is een terugval ten opzichte van vorige jaren, maar nog ruim boven het aantal behandelde dossiers in 2022. Dit heeft mogelijk ook te maken met een algemene tendens in het dalende aantal bouw aanvragen.

In het merendeel van de gevallen gaat het om officiële adviesvragen via het Omgevingsloket naar aanleiding van een concrete vergunningsaanvraag (45%). Bij bouwkundig erfgoed gaat het vaak om verbouwingen of renovaties van erfgoedpanden, al dan niet gekoppeld aan een functiewijziging. Opvallend weinig aanvragen gingen over sloop. Bij landschappelijk erfgoed gaat het vooral om het kappen van bomen in waardevolle landschappen. Er is in verhouding ook een toename van het aantal behandelde vergunningsaanvragen waar een archeologienota van toepassing is, na overleg met een aantal gemeenten. In enkele gevallen is in aanvulling op het bouwkundig of landschappelijk erfgoed een archeologisch advies gegeven bij locaties met een hoge archeologische trefkans, waar extra aandacht nodig is voor toevalsvondsten. Dit jaar zijn twee toevalsvondsten behandeld, in beide gevallen restanten van gemetselde kelders of rioleringen op onverwachte locaties.

Ondertussen wordt Erfpunt in meer dan de helft van de dossiers voorafgaandelijk gecontacteerd vooraleer een vergunningsaanvraag wordt ingediend. Hierdoor is het mogelijk om via een preadvies op een voorontwerp het dossier in de goede richting te sturen. Dit zorgde er dan ook voor dat in totaal slechts voor 7% van de ingediende omgevingsvergunningen een ongunstig advies moest worden afgeleverd. In 44% van de dossiers werden wel bijkomende voorwaarden gesteld om ervoor te zorgen dat de erfgoedwaarden behouden bleven. Doorgeens wordt het advies van Erfpunt ook gevolgd door de gemeentebesturen en opgenomen in

de omgevingsvergunning. Ongeveer 10% van de omgevingsaanvragen heeft betrekking op beschermd erfgoed, waarover we – indien er overlap is – terugkoppelen met de collega's van het agentschap Onroerend Erfgoed, maar ons verder doorgaans van advies onthouden.

Het valt op dat veel eigenaars, architecten en projectontwikkelaars intussen de weg naar Erfpunt hebben gevonden, al dan niet na doorverwijzing door de gemeente. De actieve briefwisseling in het kader van de actualisatie en de waardering in verschillende gemeenten heeft hier zeker aan bijgedragen. Hier en daar leveren de proefprojecten rond de herinventarisatie van interbellum- en naoorlogs erfgoed ook al positieve effecten op om tijdig de erfgoedwaarde van deze panden te kunnen duiden. We zetten nog altijd in op het uitvoeren van plaatsbezoeken bij het behandelen van concrete dossiers, maar dankzij de waardering kunnen we vaak al veel info doorgeven bij de eerste contactname.

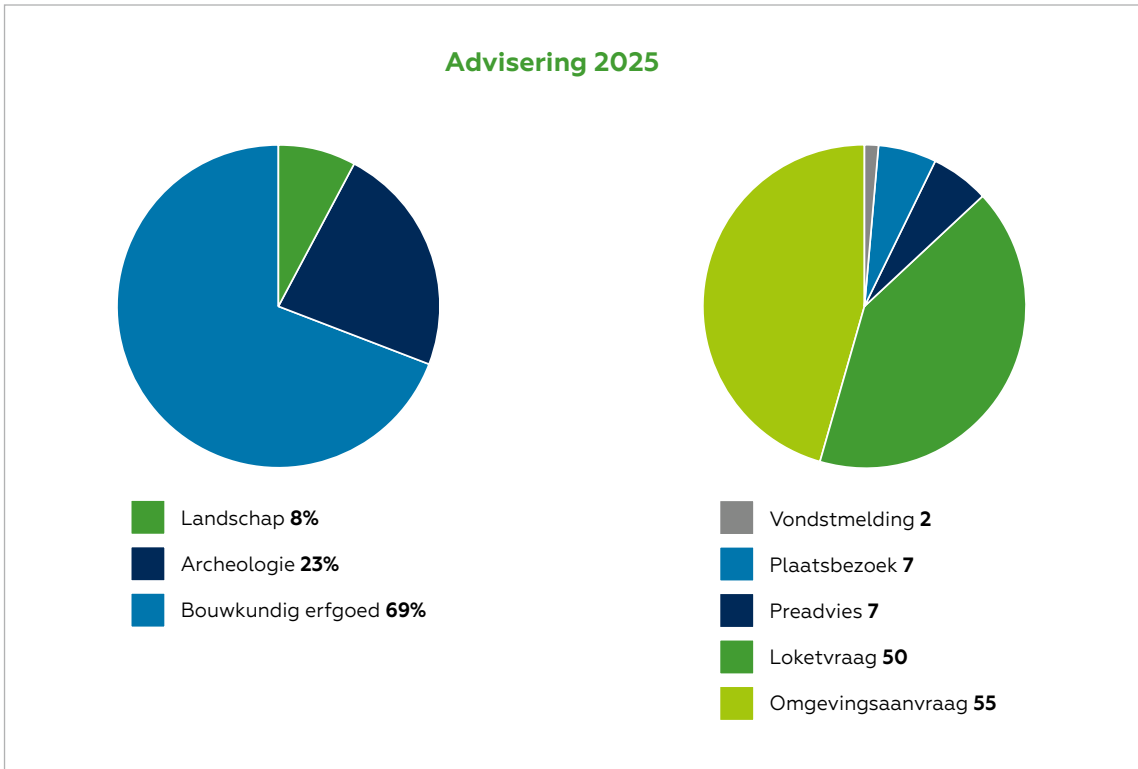
Dankzij deze betere duiding van de erfgoedwaarden en de duidelijke gedragenheid van het erfgoedbeleid binnen de gemeenten, merken we dat er steeds bewuster omgegaan wordt met het authentieke karakter van erfgoedgebou-

wen. Er wordt steeds meer in overleg gezocht naar oplossingen voor een duurzame verbouwing of herbestemming van erfgoed. Daarbij worden de afwijkingen op de regelgeving die gelden voor vastgesteld erfgoed een steeds grotere meerwaarde. Dit zal met de aanpassingen van de VCRO de komende jaren alleen maar interessanter worden. Toch blijft het wikkelen en wegen om voldoende erfgoedwaarden te behouden terwijl hedendaagse functies en comfort kunnen worden nagestreefd.

Slechts in een beperkt aantal gevallen was volledige sloop aan de orde. Gelukkig ging het daarbij om gebouwen die weinig tot geen erf-

goedwaarde hadden, maar zich wel bij vastgesteld erfgoed bevonden.

Ten slotte zien we ook een toename in het aantal aanvragen voor het plaatsen van gevelisolatie aan de buitenzijde. Dat komt enerzijds door de toegenomen aandacht voor energie-efficiëntie en anderzijds door de recente vrijstelling van vergunningsplicht voor isolatie aan de buitenzijde voor woningen die niet op de rooilijn staan. Hoewel voor gebouwen op de vastgestelde inventaris wel nog een vergunningsaanvraag nodig is, hebben deze werken een aanzienlijke impact op het straatbeeld.

Herinventarisatie Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht

De Inventaris Onroerend Erfgoed werd de laatste jaren al uitvoerig onderzocht door Erfpunt. Na onze actualisatieronde en ons waarderingsonderzoek was het tijd om de inventaris te updaten. Daarbij screenen we onze gemeenten op zoek naar nieuw erfgoed en proberen we eventuele hiaten in de inventaris op te vullen.

In 2025 gingen we aan de slag met de inventaris van de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht. We gingen op dezelfde manier te werk als voor ons proefproject in Stekene, dat in 2024 afgerond werd, weliswaar met een groot verschil wat betreft de oppervlakte van het onderzoeksgebied. Opnieuw lag de focus op interbellum- en naoorlogs erfgoed, maar we hadden ook aandacht voor ouder erfgoed dat over het hoofd gezien werd tijdens de vorige inventarisatie-campagne. We doken ook al voor een eerste keer in het archief, op zoek naar meer informatie over bouwjaren, architecten en oorspronkelijke functies.

De Inventaris Bouwkundig Erfgoed van Beveren, zoals die is verschenen in 1981, telt maar liefst 796 bouwkundige items. Als we filteren op inventarisitems die nu nog bewaard zijn en waarvan de erfgoedwaarden aanwezig zijn, blijven er 496 relicten over. Het is opvallend dat ook in deze gemeente weinig bouwkundig erfgoed van na de jaren 1920 werd geïnventariseerd. Nochtans maakt een kort rondje in een van de dorpskernen van Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht al snel duidelijk dat ook deze ar-

chitectuur erfgoedwaardig is. Onze dorpen zijn historisch gegroeid en ook na WO I werden veel nieuwe woningen en andere gebouwen opgetrokken in de toen gangbare architectuurstijlen. Zeker vanaf midden jaren 1920 vormde materiaalschaarste geen obstakel meer en kwamen vernieuwende bouwmaterialen op de markt. De nieuwe wooncultuur zorgde ook voor verschuivingen in het grondplan. Dit vertaalde zich in Beveren in functionele en moderne woningen, maar ook meer uitgewerkte woningen in art-deco- en pakketbootstijl of de nieuwe zakelijkheid.

Om een longlist met potentieel nieuw erfgoed samen te stellen, gingen we op pad in Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht en alle deelgemeenten. Waar we in Stekene een longlist van 246 gebouwen samenstelden, hebben we voor de deelgemeente Beveren alleen al 347 gebouwen en bouwkundige gehelen geselecteerd. Een groot deel van deze selectie bestaat uit ondersteunende architectuur die duidelijk vormkenmerken van het interbellum heeft en bijdraagt aan de beeldkwaliteit. Deze gebouwen zijn ook belangrijk om de historische gelaagdheid van een gemeente te kunnen lezen. De gebouwen met een duidelijk aanwezige erfgoedwaarde zijn vaak iets minder architecturaal uitgewerkt of werden door de jaren heen verbouwd. Gebouwen met een hoge tot zeer hoge erfgoedwaarde staan niet ter discussie. Deze gebouwen hebben een architecturale waarde, zijn representatief en gaaf bewaard. Ze maken onlosmakelijk deel uit van het dorpsweefsel.

De ondersteunende gebouwen bestaan veelal uit veelvoorkomende types of 'cataloguswoningen', woningen met een gestandaardiseerd gevelschema en een detaillering die aangepast konden worden aan de wensen van de bouwheer. Zo zagen we vaak rijwoningen met hoefijzerbogen in gekleurde baksteen en een smeedijzeren balkon terugkeren.

Een ander type combineert rode en gesinterde baksteen om muurbanden en hoekige booglijsten aan te brengen in de gevel, met kleine variaties. Sommige woningen waren bijkomend voorzien van een erker of siermet-selwerk. Een gaaf bewaard voorbeeld lijkt ook aan te tonen dat deze woningen voorzien waren van gedetailleerd schrijnwerk met glas-inlood in de bovenlichten.

Ook arbeiderswoningen kwamen vaak voor in gestandaardiseerde vorm. Als de woningen nog een herkenbaar geheel vormen, spreken we van 'eenheidsbebouwing'. Vaak hebben deze rijen een ruimtelijk-structurende waarde

door hun positie binnen het straatbeeld en verwijzen ze nog naar de historische korrelgrootte van het dorp.

Voor de grotere burger- en herenhuizen werden vaak meer uitgesproken architectuurstijlen toegepast. In Beveren kwamen we enkele pareltjes tegen in pakketbootstijl of met invloeden van het modernisme en de nieuwe zakelijkheid. Deze gebouwen zijn duidelijk te onderscheiden in het straatbeeld door hun kleur- en materiaalgebruik en vormgeving met afgeronde balkons en erkers, ronde vensters, geometrische glasramen, luifels en buisleuningen.

We namen ook minder voor de hand liggende typologieën mee, zoals trafohuisjes en sociale woonwijken. Deze gebouwen en gehelen kunnen we pas echt waarderen als we een regionaal overzicht hebben. In 2026 zijn Zwijndrecht en Kruibeke aan de beurt en kunnen we de longlist inkorten tot een shortlist van gebouwen die Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht wil bewaren voor de toekomst.

Goedkeuring voor het onroerenderfgoed-richtplan Linkerscheldeoever

Op 2 december 2025 werd het onroerenderfgoedrichtplan Linkerscheldeoever ondertekend door minister Ben Weyts. De goedkeuring van dit plan is een eerste stap naar een meer bewuste omgang met het erfgoed in het Wase poldergebied en het dorp Doel.

De opmaak van het onroerenderfgoedrichtplan werd uitgevoerd door Erfpunt in opdracht van de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht met steun van het agentschap Onroerend Erfgoed. Hiermee werd van start gegaan in het voorjaar van 2023, in navolging van het Omme-landverbond Linkerscheldeoever, dat het jaar voordien was ondertekend.

Een onroerenderfgoedrichtplan focust op de opmaak van een geïntegreerde langetermijnvisie voor een welbepaald thema en/of gebied met een complexe opgave. In het geval van het Linkerscheldeoevergebied gaat het om de omgang met het aanwezige erfgoed en landschap ten opzichte van de belangen van haven, natuur, landbouw of waterbeheersing, maar ook de validatie ervan voor de bewoners, recreatie en toerisme. Bij de opmaak van het richtplan zijn dan ook talrijke partners betrokken, die zijn vertegenwoordigd in de klankbordgroep. De voorbije drie jaar is met deze groep een plan uitgewerkt rond negen ambities voor het erfgoed en landschap in het gebied. Die gaan uit van de specifieke landschapskenmerken van het poldergebied, zoals de rationele indeling, de dijken, de kreken en andere waterlopen, de historische bebouwing in de polders, het militair erfgoed of de specifieke geologische, natuurlijke en archeologische context van het poldergebied. De ambities voor het dorp Doel werden afgestemd op de toekomstvisie voor het dorp, die is opge- maakt door het studiebureau Omgeving.

Het onroerenderfgoedrichtplan is in de eerste plaats een visiedocument zonder directe rechtsgevolgen, maar is wel richtinggevend voor toekomstige plannen in het gebied wat betreft de omgang met het erfgoed. Daarom was het belangrijk om de vooropgestelde ambities duidelijk af te bakenen en te verwoorden. Tege-

lijk werd in 2024 ook al gestart met het uitwerken van concrete acties, die vooral gericht zijn op het kerngebied van de polders.

Eind 2024 bleek dat voor de goedkeuring van het onroerenderfgoedrichtplan een voortoets passende beoordeling nodig was. Het grootste gedeelte van het plangebied bevindt zich immers in Europees beschermd vogelrichtlijngebied, waardoor alle plannen die hiervoor opgemaakt worden aan de instandhoudingsdoelstellingen en voorziene compensaties dienen te worden getoetst. Deze voortoets werd uitgevoerd door het studiebureau Mieco-effect, waarbij in wisselwerking bijkomende aanpassingen aan de ambitietekst zijn gebeurd om ervoor te zorgen dat het onroerenderfgoedrichtplan geen betekenisvolle impact heeft op de natuurdoelstellingen. Na het opvragen van de interne goedkeuring bij de interne partners, kon in oktober 2025 de formele goedkeuringsprocedure door de minister worden opgestart.

Het onroerenderfgoedrichtplan staat ondertussen al officieel in het onroerenderfgoedportaal geregistreerd. Volgend jaar werken we verder aan de afwerking van het actieprogramma. Hierin worden een aantal realisaties vooropgesteld die de komende jaren kunnen worden uitgevoerd.

ERFPUNT ACADEMIE EN PUBLIEKSWERKING

In oktober 2025 kreeg het gesloten onroerenderfgoeddepot Waasland een uitbreiding: het open depot StoreAges. Tijdelijke thematische exposities bieden families, erfgoedliefhebbers, verenigingen en scholen een kijk op het rijke Wase verleden.

Met de Erfpunt Academie ondersteunt Erfpunt de Wase erfgoedgemeenschap en de Wase gemeenten door erfgoedevents te coördineren en gerichte opleidingen te organiseren. Met het educatieve aanbod en de beleving in StoreAges versterkt de Erfpunt Academie ook het onderwijs in het Waasland en daarbuiten.

The making of StoreAges

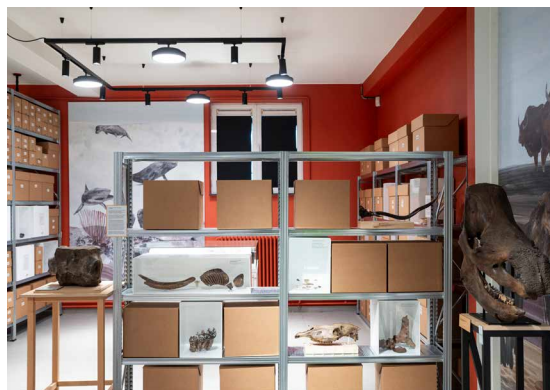
In 2025 gonsde het van de werkzaamheden op de kunst- en erfgoedsite Zwijgershoek, die sinds dit jaar ook een nieuwe naam heeft: Musea aan het Park of kortweg MAP. MAP-Mercator opende in december met een vernieuwde opstelling rond cartografie, en op 17 oktober opende StoreAges zijn deuren met twee thematische tentoonstellingen en een belevingsparcours rond archeologie en paleontologie.

De realisatie van StoreAges verliep parallel met de opmaak van een nieuw beleidsplan voor de hele organisatie, wat het project best uitdagend maakte. Dankzij een gedetailleerde planning en een fantastische samenwerking met partners die allen de deadline respecteerden, slaagden we in onze opzet en werd de realisatie van StoreAges een roadtrip met onvergetelijke herinneringen.

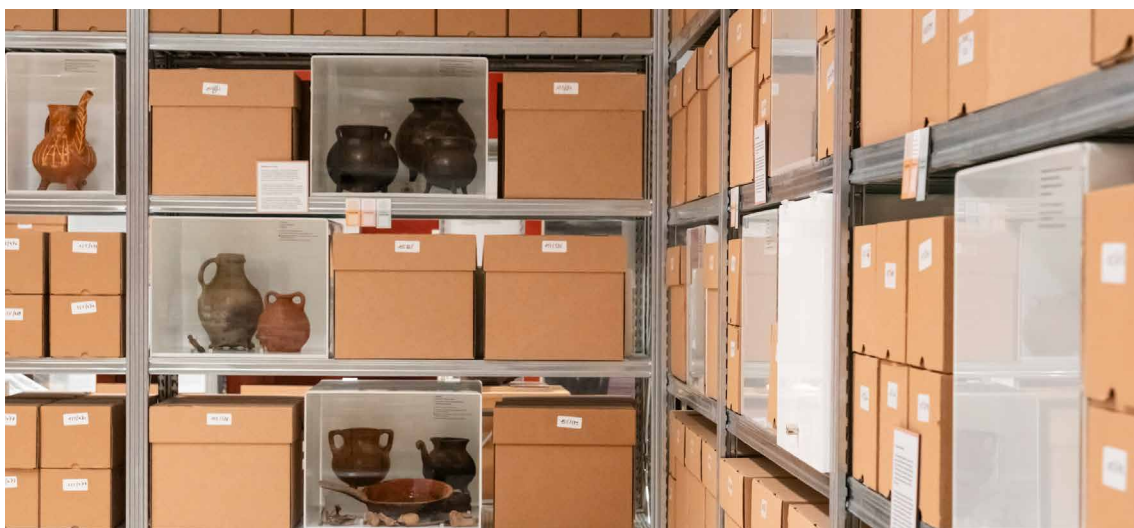
StoreAges, het publiek toegankelijke deel van het onroerenderfgoeddepot Waasland

Het Waasland is een dynamische regio met heel wat projecten rond wonen, werken, ondernemen en mobiliteit. Deze initiatieven gaan vaak

gepaard met archeologietrajecten. De onderzoeksresultaten en vondsten van de Wase opgravingen vinden uiteindelijk een onderkomen in het onroerenderfgoeddepot Waasland. Alhoewel dit depot zijn collectie ter beschikking stelt voor onderzoekers en bruiklenen voor exposities, kan de collectie vanwege klimaat en veiligheid niet zomaar publiek toegankelijk worden gemaakt.

Om toch een inkijk in een onroerenderfgoeddepot te kunnen bieden, wordt nu een publiek toegankelijk deel aan het onroerenderfgoeddepot Waasland toegevoegd. Vijf depotrekken met meer dan duizend depotdozen vormen binnen StoreAges de muren voor twee depotkamers met ruimte voor tijdelijke exposities.

Het concept om bezoekers een inkijk te bieden in het onroerenderfgoeddepot Waasland is een succes. De opgetogen reacties tonen hoe bijzonder mensen het vinden om een depot te bezoeken waarin hun eigen erfgoed wordt bewaard.

Twee exposities: Foodstories en Verdwenen landschappen

Gezien de continue instroom van nieuwe vondsten uit opgravingen en vernieuwde inzichten door verdiepend onderzoek, kiest Erfpunt ervoor om tijdelijke thematische exposities in StoreAges op te stellen. **Foodstories** en **Verdwenen landschappen** bijten de spits af.

Foodstories

Met *Foodstories* focust Erfpunt zich op een bijzonder en onmisbaar aspect van het dagelijkse leven van de mens: koken en eten. Al dan niet verkoolde etensresten, keukengerei in steen, aardewerk of metaal en eetgerei in allerlei vormen bieden een bijzondere inkijk in de keuken van de neanderthaler tot de 18de-eeuwse kasteeldame. De expo biedt drie verhaallijnen die tijdens een bezoek eenvoudig met elkaar kunnen worden gecombineerd:

- Op maat van gezinnen: aan de hand van gesproken verhalen van jeugdauteur Karen Dieckx met tekeningen van illustrator Erik Pijl maak je kennis met het zoeken naar, bereiden en proeven van (lievelings)eten.
- *Foodstories* met Peter Van Asbroeck: samen met deze hobbykok en BV slaat Erfpunt een brug tussen verleden en heden. Hoe kan de *zero waste*-keuken van de jagers-verzamelaars ons vandaag inspireren? Hoe oud zijn de lekkere Italiaanse pesto en risotto eigenlijk? Een prehistorische keukenrobot, hoe zag die eruit? De expo belicht deze en andere thema's.
- Experts aan het woord: Erfpunt interviewt verschillende archeologen, een archeobotanist, een bioloog en een archeozoöloge over hun werk en hun onderzoeksresultaten.

Verdwenen landschappen

Als partner van Geopark Schelde Delta legt Erfpunt met de expositie *Verdwenen landschappen* de link naar zeer oude hoofdstukken van het Wase verhaal: het verhaal van de miocene zee en de ijstijdssteppe. Twee experts lichten deze episodes van de geologische evolutie van onze regio nader toe. Hun verhaal wordt gestoffeerd door tal van fossielen: wervels, tanden, gehoorbeentjes, schepen, karkassen, scharen, schedels, geweien, botten ...

**ONTDEK
& BELEEF**

Een belevingsparcours

Naast storytelling werd ook ruimte voorzien voor beleving rond archeologie en paleontologie: een box met de opbouw van een archeologisch profiel om te ontdekken, een replica van een Romeinse handmolen, een scherventafel, of geuren achterhalen van keukens uit het verleden. Aansluitend bij *Verdwenen landschappen* hebben we het paleolab, waarin heel wat fossielen uit de miocene zee onderzocht kunnen worden.

Een nieuwe website

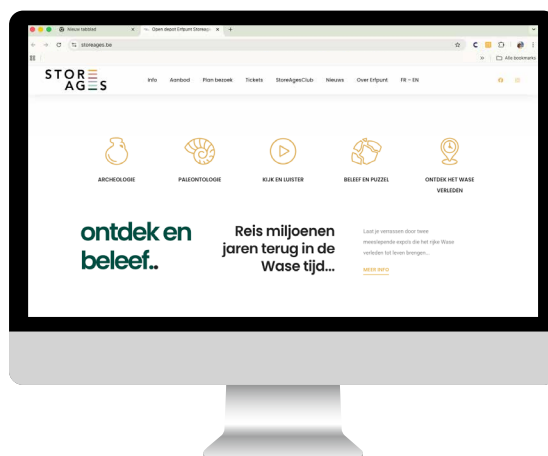
Bij StoreAges werd ook een gloednieuwe website ontwikkeld (www.storeages.be). Hierop staat alle (praktische) informatie over StoreAges. Daarnaast wordt het volledige educatieve aanbod er uitgebreid en overzichtelijk toegelicht. Sinds 2025 verlopen de boekingen voor educatieve workshops en rondleidingen via deze website, aan de hand van een geïntegreerd reservatieformulier.

Een woord van dank

De realisatie van StoreAges was niet mogelijk geweest zonder de inzet van velen. Zo stelde de stad Sint-Niklaas niet alleen ruimte voor het open depot op de MAP-site ter beschikking, maar stond de stad ook in voor de schilderwerken en verlichting van het open depot. De provincie Oost-Vlaanderen gaf dit project de nodige financiële middelen om twee prachtige exposities en een belevingsparcours te realiseren.

Door de creativiteit van vertrouwde partners – schrijfster Karen Dierickx, AV Image, Atelier Corneel, tekenaar Erik Pijl ... – en nieuwe partners – jobstudente Lena Clemminck, Studio Kuurjeus, atelier Manus, Viktor Leestmans, Peter Van Asbroeck, Metaplex ... – werd StoreAges een bezienswaardigheid van hoog niveau.

Last but not least ook een woord van dank aan Luc De Coninck en Philippe Nelis, twee vrijwilligers die respectievelijk voor de selectie van de fossielen en de selectie van munten en de uitwerking van de muntenkuis instonden.

Het verhaal gaat verder

Nu de realisatie achter de rug is, kijkt Erfpunt verder. Met StoreAges beschikken we over een verrassend platform om onze rol als expertise-centrum, bruggenbouwer en storyteller verder uit te bouwen. In de komende jaren zetten we in op gerichte communicatie naar verschillende doelgroepen, de ontwikkeling van nieuwe educatieve pakketten en nieuwe initiatieven die StoreAges duurzaam zullen verankeren in het Wase erfgoedlandschap.

“StoreAges belichaamt perfect wat een erfgoeddepot moet zijn: een open ruimte waar kennis gedeeld wordt en iedereen kan bijleren over ons gedeeld verleden. Ik vond het heel fijn om aan StoreAges mee te werken. Het geeft een kans om nieuwe kennis op een duurzame en toegankelijke manier te delen met de samenleving.”

Ewoud Deschepper, archeoloog

“Een depot mag geen stoffig eindstation zijn. Het is een dynamische plek vol ontdekking en verwondering, een onmisbare schakel in ons erfgoedlandschap. Erfpunt toont met StoreAges hoe je zoiets in de praktijk brengt en het brede publiek betrekt bij erfgoedzorg.”

gedeputeerde David Coppens

“De wijze waarop de unieke collectie van KOKW wordt getoond, aangevuld met vele andere vondsten, getuigt van vakkennis van het verleden en inzicht in museale werking, gecombineerd met een sterk pedagogisch plan. Laat de jongeren maar verdwalen in oude tijden. Met Erfpunt als gids komen ze altijd slimmer terug naar het heden.”

Chris De Beer, voorzitter Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas

Structurele werking van Erfpunt Academie

Lezingen, opleidingen, workshops

Erfpunt Academie organiseerde in 2025 negen workshops, lezingen en opleidingen over diverse thema's. Denk maar aan een lezing over historische hoeves, een lezing en pop-upexpo in samenwerking met de Universiteit Gent over de steentijd in het Waasland (naar aanleiding van de eerder gerealiseerde podcast hierover) ter gelegenheid van de Archeologiedagen, een lezing over grafgiften, vlasrootputten, de Wase koffietafel voor ambtenaren en vrijwilligers, en dergelijke meer. Naar aloude gewoonte gingen de lezingen door in verschillende gemeenten van de regio. Dat laat geïnteresseerden uit het Waasland toe om maximaal deel te nemen aan deze activiteiten. De actie 'De grote schoonmaak', waarbij we aandacht vragen voor het onderhoud en reinigen van funerair erfgoed en het grote publiek proberen te sensibiliseren, werd dit jaar in twee gemeenten georganiseerd. Zowel in Stekene als in Sint-Gillis-Waas doken heel wat geïnteresseerden op voor een grondige toelichting door Monumentenwacht.

Educatieve ateliers

De StoreAges-gidsen werden in 2025 intensief klaargestoomd voor de nieuwe educatieve ateliers, verbonden aan de werking van StoreAges. Om dit aanbod beter bekend te maken aan het publiek werd een nieuwe website ontwikkeld. Sinds september 2025 staat Erfpunt zelf in voor

alle boekingen van scholen voor een bezoek aan StoreAges.

De educatieve ateliers bereikten maar liefst 1249 leerlingen, zowel op de eigen locatie te Sint-Niklaas als op verplaatsing in de regio (Beveren en Waasmunster). In Beveren vormden de ateliers een mooie aanvulling op de pop-upexpo *Menapiërs in Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht* in Hof ter Welle. In Waasmunster genoten de kinderen van het vijfde en zesde leerjaar van de Romeinse archeologieweek, die intussen een vaste waarde is geworden. Onze gidsen hadden de handen vol.

“*Het Waasland is een schatkamer voor prehistorische archeologie die op unieke wijze inzicht biedt in de contacten tussen de laatste jagers-verzamelaars en de eerste landbouwers in onze streken. Samen kunnen de UGent en Erfpunt de resultaten van jarenlang wetenschappelijk onderzoek in het Waasland naar de mensen brengen.*”

Hans Vandendriessche, professor aan de Universiteit Gent

“ Als Collegagroep Publieksarcheologie binnen FVA streven we ernaar om het werkveld elk jaar opnieuw te inspireren met sterke en vernieuwende voorbeelden van publiekswerking. In november 2025 waren we daarvoor te gast bij Erfpunt tijdens ons jaarlijkse netwerk- en inspiratiemoment. We brachten een uitgebreid bezoek aan het nieuwe open depot StoreAges, kregen een unieke blik achter de schermen in het gesloten depot en maakten kennis met de visie en praktijk van Erfpunts educatie- en publiekswerking. De goede ontvangst bij Erfpunt zorgde voor een open sfeer voor gesprekken met collega's en ruimte om ideeën te toetsen en ervaringen te delen. We gingen huiswaarts met hernieuwde energie en een sterker gevoel van verbondenheid binnen ons netwerk.”

Caroline Landsheere,
werkgroepvoorzitter Collegagroep Publieksarcheologie Forum voor Archeologie

Pilootoefeningen

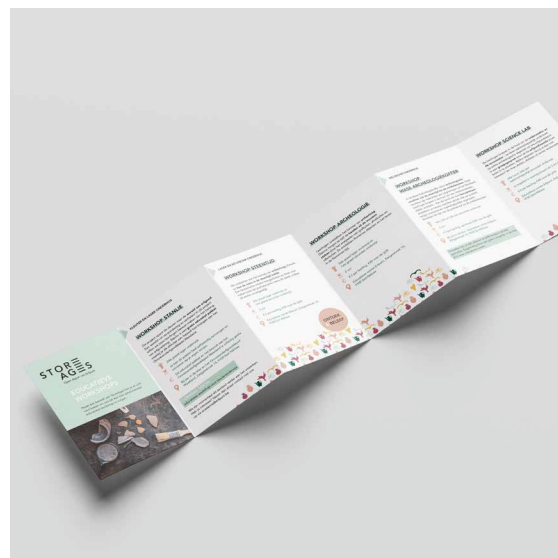
Erfpunt Academie zette in 2025 de Wase archeologiekoffer in voor enkele kleinschalige proefprojecten met het oog op het ontwikkelen van een aanbod voor de welzijnssector en voor OKAN-klassen. Zo werd de koffer gebruikt in de OKAN-klas van KA Beveren, in een woonzorgcentrum te Lokeren en een psychiatrisch instituut in Sint-Niklaas. De eerste reacties moedigen ons aan om op de ingeslagen weg verder te gaan. We onderzoeken of we een structureel aanbod kunnen uitwerken voor deze doelgroepen.

Promotie

Erfpunt Academie zet ook in op de systematische promotie van het educatieve aanbod. Zo gaven we informatie op een infodag van het Katholiek Onderwijs te Mechelen voor leerkrachten geschiedenis en waren we aanwezig op de educatiemarkt te Sint-Niklaas. Odisee Sint-Niklaas bezocht ons dit jaar meermaals met studenten van de lerarenopleiding secundair en lager onderwijs om onze werking te leren kennen. Ook cursisten van CVO Groeipunt vonden de weg naar Erfpunt en in een latere fase naar StoreAges. De collega's van het Forum voor Archeologie maakten dankbaar gebruik van ons

aanbod om hun jaarlijkse bijeenkomst bij ons te organiseren. Zo grepen we de kans om ons aanbod beter bekend te maken binnen ons eigen netwerk.

We blijven zoeken naar manieren om ons educatief aanbod, en sinds de opening ook het aanbod van StoreAges, binnen en buiten de regio beter en breder te verspreiden. In dat kader werd StoreAges ook af en toe gratis aangeboden aan het grote publiek, bijvoorbeeld op de Dag van de Wetenschap in 2025.

Open Monumentendag

Naar jaarlijkse gewoonte nam Erfpunt het initiatief om een brochure samen te stellen met alle activiteiten die in het Waasland georganiseerd werden op Open Monumentendag. Onder het thema 'In stijl!' was er opnieuw een heel gevarieerd aanbod, dit keer met een focus op honderd jaar art deco, militair erfgoed en religieus erfgoed. We lieten 2900 brochures drukken, die verspreid werden via de gemeentehuizen, bibliotheken en culturele centra.

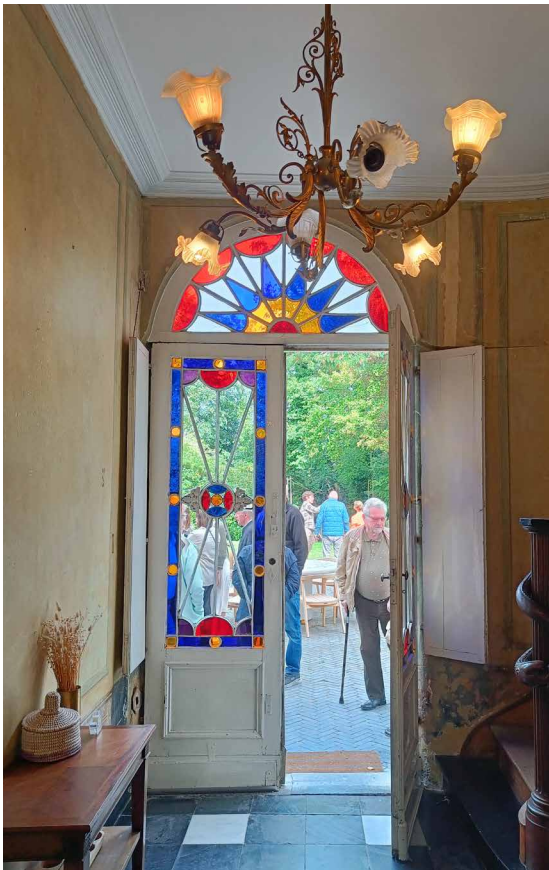
Een grote publiekstrekker was de openstelling van de Duitse schietstand in het Molsbroek in Lokeren. Deze locatie mocht maar liefst een duizendtal bezoekers verwelkomen die meer wilden weten over het gebruik van de schietstand tijdens de Tweede Wereldoorlog en het toekomstige beheer ervan. Voor het evenement werd samengewerkt met de heemkundige kring De Soevereinen. Eigenaar André Dereu was wat overrompeld, maar tegelijk aangenaam verrast dat er zo veel bezoekers kwamen opdagen op Open Monumentendag. De bezoekers waren ook heel geïnteresseerd en stelden veel vragen. Sommigen stonden ervan versteld hoe complex het is om een nieuwe duurzame bestemming te geven aan de schietstand. André was heel tevreden over de samenwerking met Erfpunt en waardeerde de persaandacht voor zijn schietstand.

Ook in andere Wase gemeenten werd het bouwkundig erfgoed goed gevierd. Bezoekers werden gegidst langs plekken vol geschiedenis, art-deco pareltjes en belle-époque woningen. Onze Erfpunt-medewerkers maakten kennis met onder andere het Oud Vliegveld in Waasmunster waar ieder jaar een re-enactment plaatsvindt, een

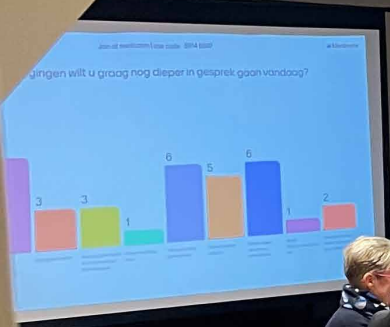
prachtig herenhuis in Sint-Gillis-Waas waarin verwijzingen naar de napoleontische periode verborgen waren, en het bouwkundig erfgoed in Moerbeke door de jaren heen.

In Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht werd onze expo *Van Menapiërs tot Romeinen. Het Wase verleden komt tot leven* nog eens in de kijker gezet, die te bezoeken was in Erfgoedhuis Hof Ter Welde. Collega Stephan gidste ook enkele groepen door het vernieuwde kasteel Hof Ter Saksen.

“ Het is zeer waardevol om samen te werken met Erfpunt aan Open Monumentendag. Hun coördinatie zorgt jaarlijks voor een mooi overzicht van het te bezoeken erfgoed in het Waasland. De editie 'In stijl' was opnieuw een mooi voorbeeld van hoe we samen een breed publiek bereiken en onze erfgoedlocaties in de kijker kunnen zetten.

Stijn De Schepper, Schepen van Erfgoed, gemeente Lokeren

ORGANISATIE

In maart 2025 werd de nieuwe raad van bestuur van Erfpunt geïnstalleerd en geïntroduceerd in de diverse aspecten van de dagelijkse werking van onze erfgoedorganisatie.

De focus lag niet alleen op het hier en nu, ook de toekomst kreeg bijzondere aandacht met de opmaak en goedkeuring van interne beleidsdocumenten (personeelsbeleid en algemeen plan voor preventie en welzijn) en *last but not least* het beleidsplan 2027-2032 voor het Waas onroerend erfgoed.

Missie en visie

Missie

Als **open, vooruitstrevend, klantgericht en ondernemend expertisecentrum** op het vlak van onroerend erfgoed is Erfpunt niet alleen het steunpunt voor steden en gemeenten, maar ook de ideale partner voor private spelers binnen de erfgoedgemeenschap. We verlenen hun correct en *to the point* advies en bieden vorming aan over vraagstukken met betrekking tot het beleid en het beheer van onroerend erfgoed.

Als **bruggenbouwer** gaat Erfpunt op zoek naar gezamenlijke waarden, doelen en uitdagingen bij de vele spelers binnen de erfgoedgemeenschap en brengt het hen samen. Hierdoor ontstaan dynamische partnerschappen die kwaliteitsvolle onroerenderfgoedzorg garanderen.

Als **labo voor participatie en beleving** creëert Erfpunt kansen om betrokkenheid te stimuleren en ondersteunt het innovatieve en creatieve projecten. Erfpunt laat tevens iedereen proeven van de Wase onroerenderfgoedverhalen via diverse initiatieven en in samenwerking met andere (erfgoed)verenigingen.

Visie

Onroerenderfgoedzorg behelst niet alleen het **beheer** van archeologisch, bouwkundig en landschappelijk erfgoed uit het verleden, maar ook het creëren van **groei kansen** voor het onroerend erfgoed van morgen. Daarom wil Erfpunt **actief participeren** binnen het regionaal onroerenderfgoedveld **door ondersteuning** te bieden bij het uitwerken en uitvoeren van een hedendaags beleid rond onroerend erfgoed, ingebed in ruimtelijke ordening.

Erfpunt wil de referentie blijven voor onroerend erfgoed in het Waasland, en ook belangrijk worden in Oost-Vlaanderen en de rest van Vlaanderen. Erfpunt positioneert zich als een **professioneel kenniscentrum** naar zijn leden, andere overheden en private spelers.

Omdat het onroerend erfgoed een onmisbaar, divers en kleurrijk gegeven is in onze samenleving, wil Erfpunt samen met de erfgoedgemeenschap de band tussen het onroerend erfgoed en het brede publiek verder intensifiëren door **participatie en betrokkenheid** binnen beleid en beheer te **stimuleren**, en **innovatieve en creatieve initiatieven** rond het beleven van het Wase onroerend erfgoed te **ondersteunen**.

Erfpunt zal dit alles behartigen op de domeinen studie, advies, beheer, opleiding, ontsluiting en publiekswerking.

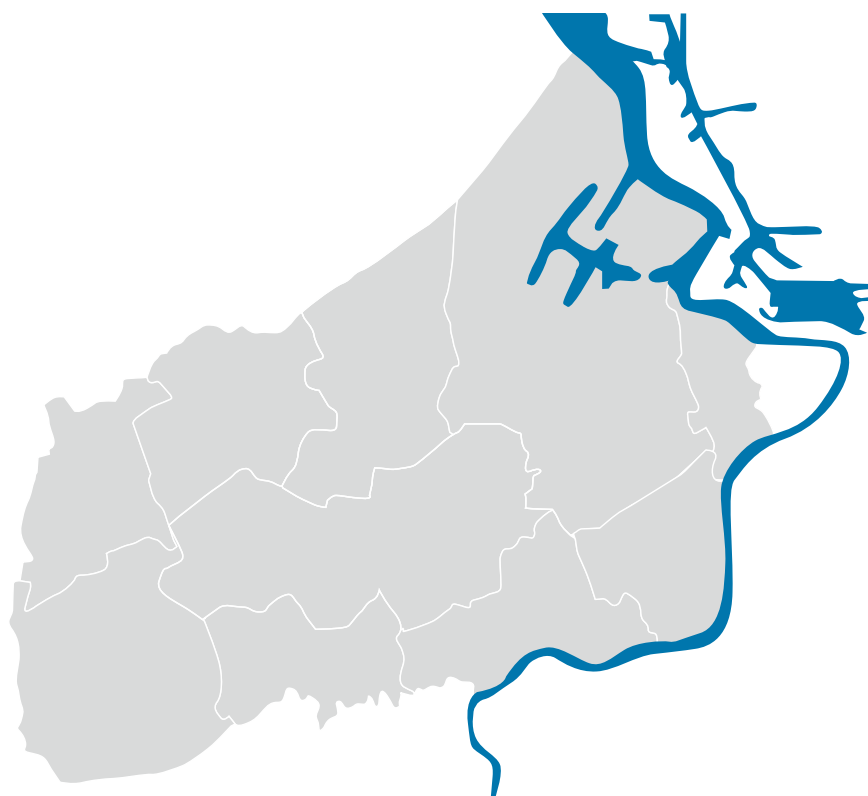
Rechtsvorm en werkinggebied

Rechtsvorm

Erfpunt is een publiekrechtelijke rechtspersoon met de rechtsvorm van een projectvereniging, een van de vier bestaande vormen van intergemeentelijke samenwerking in Vlaanderen. Een intergemeentelijk samenwerkingsverband betreft een vrijwillige samenwerking tussen gemeenten met het oog op het bereiken van een gemeenschappelijke doelstelling. Het decreet Lokaal Bestuur van 22 december 2017 (gewijzigd op 31 december 2018) regelt de werking van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Werkingsgebied

Ons werkingsgebied telt zeven leden-gemeentebesturen: Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht, Lokeren, SintGillisWaas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster.

Raad van bestuur

Samenstelling

Als projectvereniging beschikt Erfpunt uitsluitend over een raad van bestuur. Conform het decreet Lokaal Bestuur van 22 december 2017 (gewijzigd op 31 december 2018) duidt elke gemeente een stemgerechtigde bestuurder en een niet-stemgerechtigde afgevaardigde voor de raad van bestuur aan.

Met de start van een nieuwe legislatuur voor lokale besturen werd in 2025 de samenstelling van de raad van bestuur vernieuwd. De aftredende leden van de raad van bestuur 2018-2024 bleven hun functie uitoefenen tot 31 januari 2025 (conform het decreet Lokaal Bestuur van 22 december 2017, artikel 397, §2).

Tijdens de laatste bestuursvergadering op donderdag 30 januari 2025 werd de heer Dimitri Van Laere als lid met de grootste anciënniteit aangeduid om als waarnemend voorzitter op te treden en de installatievergadering van de nieuwe raad van bestuur voor te zitten (conform de bepaling van artikel 6, §7 van het decreet Lokaal Bestuur). Omwille van zijn jarenlange gedreven inzet voor Erfpunt kende de raad van bestuur de heer Johan Smet het erevoorzitterschap van de organisatie toe. Onder zijn voorzitterschap:

- ontving de organisatie zijn erkenning als onroerenderfgoeddepot (2014) en IOED (2016);
- bouwde de organisatie een stevige organisatiestructuur uit met een eigen arbeidsreglement, personeelsbeleid, preventieadviseur, algemeen preventieplan;
- werd de functie van communicatiemedewerker aan het organogram toegevoegd;
- ...

Daarnaast ijverde Johan Smet mee voor het oprichten van de Wase Erfgoedprijs (2018), het jaarlijkse topevent van cultureel en onroerend erfgoed in de regio. Dankzij zijn bemiddeling sloten ook de steden Lokeren, Moerbeke en Zwijndrecht zich bij Erfpunt aan. *And last but not least* overtuigde hij samen met de directeur en de andere bestuursleden in 2023 de lokale Wase besturen om Erfpunt een contributieverhoging toe te kennen. Hierdoor kon Erfpunt zijn expertise rond archeologisch erfgoed behouden en aan nieuwe Vlaamse subsidievoorwaarden¹³ voor intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten voldoen.

¹³ Vanaf 2027 verhoogt de structurele Vlaamse subsidie naar 120.000 euro per IOED per jaar. Deze mag vanaf 2027 enkel nog gebruikt worden voor eigen personeel. Werkingskosten kunnen niet meer betaald worden met de Vlaamse subsidie. Een bijkomende voorwaarde vanaf 2027 is dat de gemeenten die lid zijn samen gedurende de looptijd van de samenwerkingsovereenkomst, jaarlijks minstens hetzelfde bedrag (120.000 euro) bijdragen aan de werking van de IOED, bovenop de Vlaamse subsidie. De gemeenten bepalen onderling en in volle onafhankelijkheid de onderlinge verdeelsleutel.

De installatievergadering voor de nieuwe raad van bestuur vond plaats op 18 maart 2025. De volgende politieke mandatarissen maken de komende zes jaar deel uit van de raad van bestuur:

Namens de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht:

- de heer Dimitri Van Laere, schepen-voorzitter;
- de heer Stijn De Munck, gemeenteraadslid, afgevaardigde.

Namens de stad Lokeren:

- mevrouw Marina Van Hoorick, gemeenteraadslid, bestuurslid (tot 23/06/2025);
- mevrouw Els van Branden, gemeenteraadslid, bestuurslid (vanaf 23/06/2025);
- de heer Didier Mbuyu, gemeenteraadslid, afgevaardigde.

Namens de gemeente Sint-Gillis-Waas:

- de heer Dennis D'Hanis, schepen, bestuurslid;
- mevrouw Chantal Vergauwen, gemeenteraadslid, afgevaardigde.

Namens de stad Sint-Niklaas:

- de heer Filip Baeyens, schepen, ondervoorzitter;
- de heer Aster Baeck, gemeenteraadslid, afgevaardigde.

Namens de gemeente Stekene:

- mevrouw Katrien De Vijlder, gemeenteraadslid, bestuurslid;
- de heer Koen De Cock, gemeenteraadslid, afgevaardigde.

Namens de gemeente Temse:

- de heer Bert Bauwelinck, schepen, ondervoorzitter;
- mevrouw Margot Mettepenningen, gemeenteraadslid, afgevaardigde.

Namens de gemeente Waasmunster:

- de heer Bart Waterschoot, schepen, bestuurslid;
- de heer Alexis Hylebos, gemeenteraadslid, afgevaardigde.

Tijdens de installatievergadering op 18 maart 2025 werden tevens de heer Dimitri Van Laere en de heer Filip Baeyens tot voorzitter en ondervoorzitter van de organisatie verkozen.

Het huishoudelijk reglement voorziet in de mogelijkheid om een tweede ondervoorzitter te laten verkiezen. Voor het tweede ondervoorzitterschap zal in deze beleidsperiode een beurtrol worden voorzien, zodat elke deelnemende gemeente de kans heeft om actief in het/ dagelijks bestuur te participeren. Voor de periode van 24 april 2025 tot 11 juni 2026 werd de heer Bauwelinck als tweede ondervoorzitter gekozen.

De voorzitter, de ondervoorzitter(s) en de directeur vormen samen het dagelijks bestuur van de projectvereniging.

Johan Smet blikt terug op zijn periode als voorzitter bij Erfpunt

In 2025 stopte Johan Smet na ruim twaalf jaar als voorzitter bij Erfpunt. In totaal was hij achttien jaar bestuurder binnen de organisatie. In dit interview kijken we samen met hem terug op zijn engagement en de periode waarin hij Erfpunt mee vorm gaf.

Erfpunt: Dag Johan, zou je jezelf kort kunnen voorstellen?

Johan: Ik ben Johan Smet, 68 jaar en gepensioneerd kinesist, manueel therapeut. Ik was en ben een sociaal bewogen man. Voorheen was ik lid van diverse verenigingen en later van verschillende gemeentelijke adviesraden. In 2000 begon mijn 'politieke carrière', wat ook kan beschouwd worden als aan sociaal engagement. Ik zetelde vierentwintig jaar (2000 tot 2024) in de gemeenteraad van Beveren, waarvan vijf jaar als schepen. Sinds 2006 zetel ik in de raad van bestuur van Erfpunt, waarvan van 2013 tot 2024 als voorzitter.

Erfpunt: Hoe ben je ooit in de raad van bestuur gekomen?

Johan: Door mijn grote interesse in geschiedenis en erfgoed, en mijn functie in de politiek, belandde ik dus in 2006 in de raad van bestuur. Voor mij was dat een waar geschenk.

Erfpunt: Hoe heb je het voorzitterschap bij Erfpunt ervaren?

Johan: Het voorzitterschap was een zeer boeiende en uitdagende periode. De transitie van Archeologische Dienst Waasland naar Erfpunt, een intergemeentelijke onroerendergoeddienst in 2016, was zeker de grootste uitdaging. Tot 2016 ging het alleen over archeologie, daarna werd ook bouwkundig en landschappelijk erfgoed deel van onze werking. Dankzij de expertise van het gehele team konden we de erkenning verkrijgen en zijn we vandaag uitgegroeid tot een waardevolle, robuuste organisatie.

Erfpunt: Wat maakt onroerend erfgoed voor jou zo bijzonder?

Johan: Onroerend erfgoed vertelt verhalen: een gebouw is meer dan bakstenen. In die gebouwen wonen mensen. Gebouwen en hun bewoners dragen een hele geschiedenis met zich mee. Die verhalen boeien me enorm. Onroerend erfgoed schrijft mee aan de geschiedenis. Ik zweer bij het gezegde van een wijs man: 'De geschiedenis stelt ons enigszins schadeloos voor de korthed van het leven.'

Erfpunt: Wat waren enkele van de grootste verwezenlijkingen in uw periode als voorzitter?

Johan: De grootste verwezenlijking was het bekomen van onze erkenning als Inter gemeentelijke Onroerendergoeddienst (IOED) door het agentschap Onroerend Erfgoed Vlaanderen. Het bekomen van deze erkenning was van levensbelang en kan vooral op het conto van directeur Inge Baetens geschreven worden. Uiteraard was ik als voorzitter politiek verantwoordelijk. Alle opgravingen van ons archeologisch onderzoeksteam hebben mij altijd gefascineerd. Alle publiekswerking daarrond,

zoals opensleuvendagen, vond ik fantastisch: de reizende tentoonstelling Marius en Stella over Romeinse landbouw en recent de schatkamers van de Boudeloabdij, in samenwerking met Stekene. Verder ben ik heel trots op ons aanbod aan educatieve ateliers, gefaciliteerd door onze Erfpunt Academie. Een ander hoogtepunt was de restauratie en herbestemming van Hof ter Welle tot het Erfgoedhuis in Beveren tijdens mijn schepenmandaat. Erfpunt was daarin trouwens een niet onbelangrijke partner. Ik kan nog heel lang door blijven gaan, er zijn zo veel zaken die mij sterk gaan bijblijven.

Erfpunt: Wat zijn volgens jou de sterktes van Erfpunt?

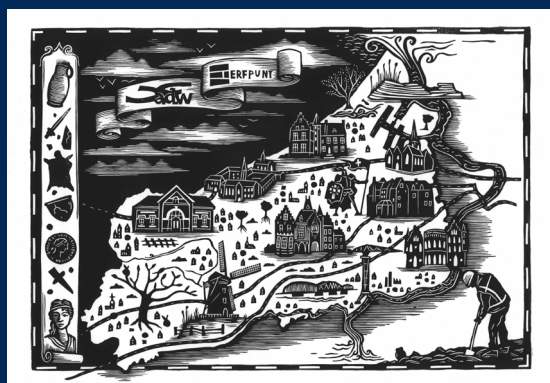
Johan: De bekwaamheid van al onze medewerkers. De inzet van onze vrijwilligers. Niets komt echter vanzelf. Gedrevenheid, volharding, liefde voor het vak zijn eigenschappen die binnen Erfpunt tastbaar aanwezig waren en zijn. We zijn uitgegroeid tot een sterke organisatie met verschillende pijlers. Erfgoedbeheer, archeologie, bouwkundig en landschappelijk erfgoed zijn onze troeven. De publiekswerking gedragen door de Erfpunt Academie en onze erkenning als onroerenderfgoeddepot Waasland zijn de kers op de taart. Dit alles maakt van Erfpunt een gerespecteerde speler in het erfgoedsegment. Daar mogen we trots op zijn.

Erfpunt: Wat zijn jouw plannen na het voorzitterschap?

Johan: Bij Erfpunt zal ik actief blijven als vrijwilliger in dienst van de Erfpunt Academie. Zo zal ik onder andere langgaan

in scholen met onze Wase Archeologiekoffer en eventueel fungeren als gids over de steentijd en de Romeinse tijd. Daarnaast ga ik meer gidsen in Beveren, nu Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht, en blijf ik actief als gemachtigd verkeersopzichter bij de lagere scholen in Vrasene. Ik kijk er ook naar uit om iets meer samen met mijn echtgenote te reizen en tijd door te brengen met onze kleinkinderen.

Erfpunt: Hartelijk dank, Johan, voor dit fijne gesprek en je jarenlange toewijding. Ook de raad van bestuur wil je graag bedanken en benoemt je met plezier tot erevoorzitter van Erfpunt. Van harte proficiat!

Tijdens de laatste feestelijke raad van bestuur gaven we alle bestuursleden van Erfpunt een lino-snede, gemaakt door Isabelle Dubois, om hen nogmaals te bedanken voor hun inzet van de voorbije jaren. De lino-snede blikst terug op verschillende verwezenlijkingen van Erfpunt in het Waasland door de jaren heen.

Bestuursvergaderingen

De vergaderingen van de raad van bestuur zijn niet openbaar. De notulen en alle documenten waar in de notulen naar wordt verwezen, worden ter inzage gelegd van de gemeenteraadsleden op het secretariaat van de aangesloten gemeenten, en dat conform de decretale bepalingen.

In totaal vergaderde de raad van bestuur acht keer. De bestuursvergaderingen worden door het dagelijks bestuur voorbereid.

Algemene bestuurszaken

Op 30 januari 2025 vond de laatste vergadering van de raad van bestuur van de vorige legislatuur plaats. Naast het aanduiden van een interim-voorzitter werden nog enkele lopende dossiers inzake personeelsbeleid afgerond en goedgekeurd, met name de actualisatie van het personeelsbeleid en het nieuwe algemene preventieplan van de organisatie.

In het eerste jaar van de nieuwe beleidsperiode werd in de agenda van de bestuursvergaderingen ruimte voorzien om de nieuwe bestuursleden voldoende te informeren over de werking van de raad van bestuur en Erfpunt als organisatie. De volgende onderwerpen werden geagendeerd:

- het huishoudelijk reglement van de raad van bestuur;
- de structuur van de organisatie;
- de belangrijkste dossiers voor 2025-2030.

De raad van bestuur keurde in 2025 de volgende beleidsdocumenten goed:

- het re-integratieplan;
- het nieuwe beleidsplan 2027-2032;
- de ambities van het onroerenderfgoedplan Doel en polders.

Tevens stemde de raad van bestuur in met de aansluiting van Erfpunt bij Creat, een dienstverlenend intergemeentelijk samenwerkingsverband met een aanbod van diverse raamovereenkomsten voor diensten, materieel, materiaal en verbruiksgoederen – zoals PBM's, bedrijfskledij, kantoormeubilair, kantoormateriaal en papierwaren ... – voor lokale besturen en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Erfpunt en het dagelijks bestuur ontvingen gedeputeerde David Coppens op 6 juni 2025

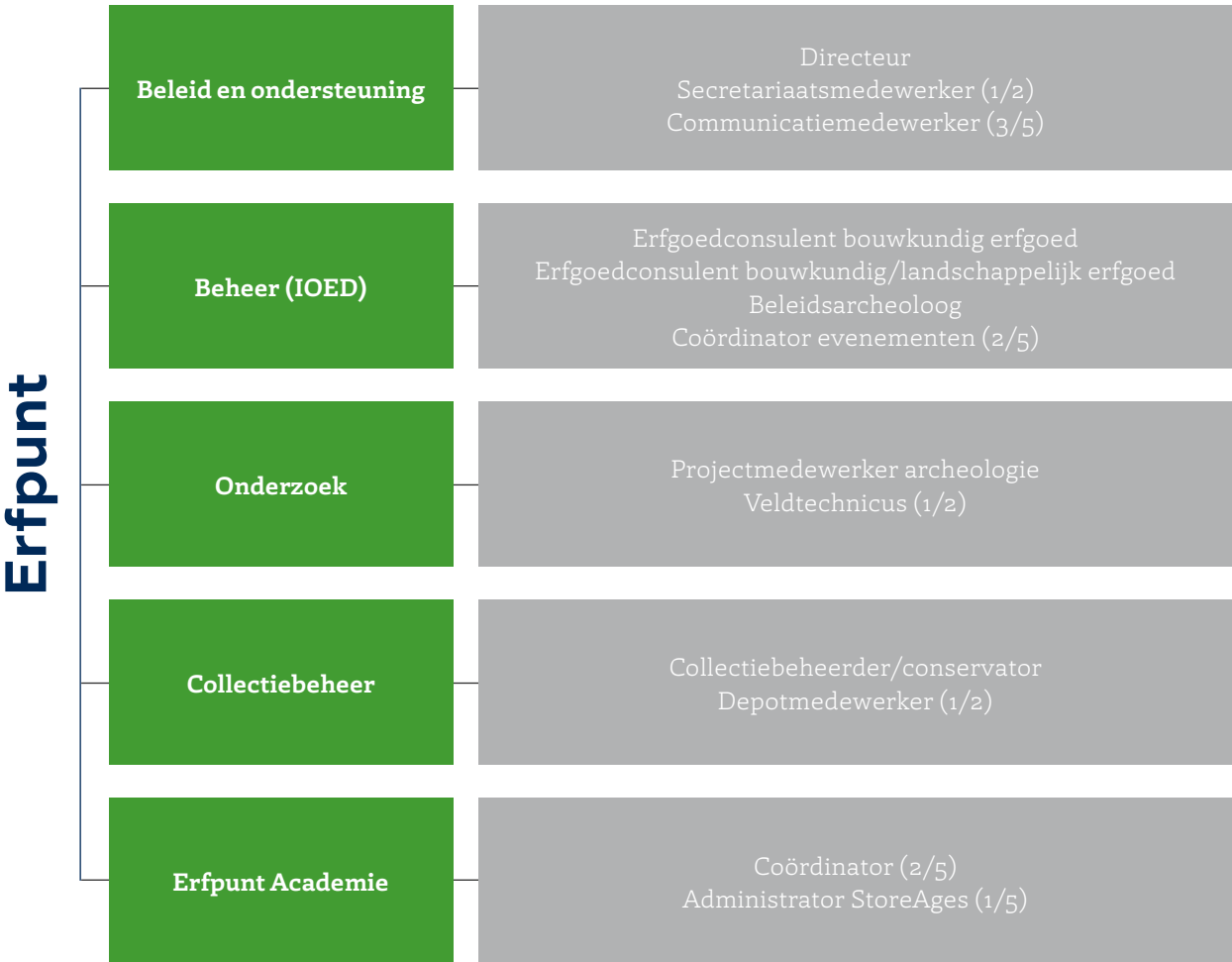
In 2000 trad de provincie Oost-Vlaanderen toe tot de intergemeentelijke vzw Archeologische Dienst Waasland, de voorloper van Erfpunt. Hiermee werd de start gegeven van een jarenlang partnerschap tussen onze organisatie en de provincie rond onroerenderfgoedzorg en -beleid in het Waasland. Ook na 2019, wanneer provincies niet langer lid konden zijn van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden ingevolge een wijziging van het decreet houdende de intergemeentelijke samenwerking, koos de provincie ervoor om erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten en erkende onroerenderfgoeddepots verder te ondersteunen via netwerkoeverleg en subsidielijnen. In 2025 bestaat dit partnerschap 25 jaar en nodigde het dagelijks bestuur de nieuw aangestelde gedeputeerde voor onroerend erfgoed uit voor een bezoek aan Erfpunt.

Op 6 juni bezocht de heer David Coppens Erfpunt. Samen met het dagelijks bestuur en de erevoorzitter ging hij langs bij het Onroerenderfgoeddepot Waasland, de ruimte voor het toekomstige open depot StoreAges, het verwerkingsatelier van de archeologen en het conservatieatelier. Ook een toelichting van de werking van de erfgoedconsulenten van het team Beheer mocht niet ontbreken.

Eind 2025 keurde de deputatie van de provincie de subsidiereglementen goed, met opnieuw kansen tot financiële ondersteuning voor erfgoedwerking en -projecten. Hiermee wordt dit partnerschap ook de komende legislatuur voortgezet.

Organogram Erfpunt

Binnen Erfpunt zijn er vijf teams actief op verschillende domeinen binnen de onroerenderfgoedzorg.

Het team **Beleid en ondersteuning** biedt de andere teams beleidsmatige, administratieve en publieksgerichte ondersteuning. De werking van Erfpunt wordt gecoördineerd door een directeur, die de medewerkers van de organisatie aanstuurt in hun dagelijkse werking om zo een efficiënte (samen)werking binnen de organisatie te verzekeren. De directeur beheert tevens de budgetten van de organisatie en vervult een trekkersrol bij publieksgerichte projecten. Zij wordt bijgestaan door de communicatie- en secretariatsmedewerker.

Het **team Beheer** neemt binnen Erfpunt de taken op van de intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (IOED). Dit team biedt de gemeentelijke partners en het regionale werkveld ondersteuning bij het uitwerken en uitvoeren van een hedendaags beleid rond onroerend erfgoed en ruimtelijke ordening.

Binnen het team **Collectiebeheer** staat de collectiebeheerder in voor het optimaal bewaren van opgegraven archeologische ensembles (vondstenmateriaal en archief) in het onroerenderfgoeddepot Waasland en het in bruikleen geven van archeologische vondsten voor exposities en wetenschappelijk onderzoek. Zij wordt hierin geassisteerd door een depotmedewerker (halftijds). Het onroerenderfgoeddepot heeft ook een eigen conservatieatelier. Dit atelier consolideert kwetsbare archeologische vondsten uit metaal uit de eigen collectie, maar werkt ook voor diverse musea en archeologische depots in Vlaanderen. Tevens geeft dit atelier advies aan diverse depots uit Vlaanderen met betrekking tot een duurzaam beheer en behoud van hun archeologische collecties (onder meer door conditiebepaling van collecties).

Het team **Onderzoek**, met een projectmedewerker archeologie en terreinmedewerker, verzorgt voor zowel de overheid als private ruimtelijke ontwikkelaars het archeologisch traject bij ontwikkelingsprojecten, van het opmaken van een archeologienota tot het uitvoeren van prospecties met of zonder ingreep in de bodem en vlakdekkende opgravingen.

De **Erfpunt Academie** verzorgt de vormingsinitiatieven van Erfpunt, waaronder infosessies voor burgers en Wase gemeentelijke administraties. Daarnaast staat zij in voor erfgoededucatie en publieksgerichte acties voor alle teams en StoreAges (bv. lezingen). Tot slot coördineert ze regionaal de belangrijke erfgoedevents in het Waasland, zoals de Archeologiedagen, Open Monumentendag, het Waas Erfgoedcafé en de Wase Erfgoedprijs.

Netwerken en samenwerken

Het Vlaams Netwerk Onroerend Erfgoed (NOE)

De IOED's en onroerenderfgoedgemeenten kwamen in november 2025 samen in de abdij van Hemiksem. Op het programma stond onder meer de aanpassing van de statuten van het NOE. Die hangt samen met een evaluatie van de werking van de voorbije tien jaar. Daarbij wordt gestreefd naar een verbreding van de groep, een werkbare formule voor het bestuur door de kerngroep en een duidelijk engagement van de leden. Dat laatste blijkt niet vanzelfsprekend voor diensten die niet ingebed zijn in een groter geheel. Het NOE blijft wel een interessante plek voor kennisuitwisseling tussen de verschillende IOED's en OEG's en moet ook in de toekomst een rol kunnen spelen als aanspreekpunt en belangenbehartiger.

Het Vlaams onroerenderfgoeddepotnetwerk

De erkende Vlaamse onroerenderfgoeddepots delen meerdere uitdagingen op het vlak van collectievorming en -beheer. Net als de voorbije jaren werden ook in 2025 verschillende thema's besproken en aangepakt.

Begin dit jaar is de nieuwe minister van Onroerend Erfgoed, Ben Weyts, gestart. Een kleine groep van het depotnetwerk ging langs bij het kabinet om het memorandum te overhandigen. Ook met VONA was er een gesprek, over de bezorgdheden binnen het archeologische erfgoedveld. Met Peter De Wilde en het agentschap Onroerend Erfgoed werd eveneens een gesprek gehouden.

Een aantal depotbeheerders reisden naar Gdansk in Polen voor het EAC-congres. Daar werd een toelichting gegeven over de Vlaamse depotwerking. Deze lezing werd zeer positief onthaald in Polen.

Er werd in 2025 geen editie georganiseerd van onze studiedag rond preventieve conservatie op het terrein. Dit was een evaluatiejaar om te zien of we aanpassingen moesten aanbrengen aan het programma en de workshops. De volgende editie zal wel doorgaan, in het onroerend erfgoeddepot van Velzeke.

Er werd doorgegaan met het doorlichten en stroomlijnen van de aanvaardingsvoorwaarden van alle depots om werk te maken van een gezamenlijk beleid voor alle depots. Dit moet de deponeringsprocedure overzichtelijker maken voor de archeologische bedrijven die komen deponeren. De richtlijnen van alle depots

zijn naast elkaar gelegd en er werd een voorstel gedaan om ook de bruikleenrichtlijnen te stroomlijnen om het onderzoekers gemakkelijker te maken.

De laatste depotnetwerkvergadering van 2025 vond plaats in Gent, waarna we de labo's van de faculteit Archeologie gingen bezoeken. Zo gingen we langs bij de labo's die pollenanalyses uitvoeren, skeletresten onderzoeken en ook keramiek en lithische artefacten bestuderen. We kregen de kans vragen te stellen over de optimale bewaring van onze objecten, zodat er in de toekomst nog veel onderzoek kan gebeuren.

Waas Erfgoedcafé

Het Waas Erfgoedcafé vond in 2025 al plaats in januari. We grepen dit jaarlijkse evenement, georganiseerd in samenwerking met de collega's van de Erfgoedcel Waasland, immers aan om input te vragen aan de Wase erfgoedvrijwilligers voor de realisatie van het nieuwe beleidsplan van Erfpunt en van de Erfgoedcel.

Overleg met Wase heemkringen

In december waren we, in samenwerking met de Erfgoedcel Waasland, met alle heemkringen te gast bij de heemkundige kring van Wissekerke in hun mooie lokalen te Bazel. We kregen een blik achter de schermen en gingen met elkaar in gesprek over onderwerpen die de heemkringen zelf konden aanbrengen.

De Wase Erfgoedprijs

In 2025 werd de Wase Erfgoedprijs voor de zevende keer uitgereikt door de organiserende partners, Erfpunt en de Erfgoedcel Waasland. De prijs wordt jaarlijks afwisselend uitgereikt aan een cultureel-erfgoedproject of een onroerenderfgoedproject. In 2025 lag het accent op cultureel erfgoed.

Met de Wase Erfgoedprijs willen we de aandacht vestigen op bijzondere projecten over het Wase erfgoed, in de ruimste betekenis van het woord. We gaan op zoek naar projecten die in het Waasland of daarbuiten werden gerealiseerd en die op de een of andere manier bijdragen tot de verruiming en de verdieping van de kennis over het Wase erfgoed en de verspreiding ervan naar een breder publiek.

Een vakjury beoordeelt de ingezonden projecten op basis van hun verdienste, hun voorbeeldfunctie, hun vernieuwende karakter en hun maatschappelijke relevantie. Ze bekroont drie laureaten, waarvan één hoofdwinnaar. De laureaten ontvangen elk een bedrag van 500 euro. De winnaar ontvangt een bedrag van 1000 euro: 500 euro als laureaat en 500 euro als winnaarsbonus.

De hoofdwinnaar van de wedstrijd was het project 'Stille waters. Vlasrootputten in het Land van Dendermonde en het Land van Waas' van IOED Schelde-Durme. Als tweede laureaat werd 'Iedereen Reynaert' van het Reynaertgenootschap bekroond. Het boek brengt het verhaal *Van den vos Reynaerde*, bewerkt voor prille taalleerders door Marianne Vonck, met illustraties van Kato Beirnaert. De derde laureaat was het project 'Beleef Boudelo' van het gemeentebestuur Stekene. Een verdwenen cisterciënzerabdij kwam opnieuw tot leven aan de hand van een fietstocht langs historische landschappen en monumenten, zoals de archeologische site Boudelo en de Fondatie Boudelo in KleinSinaai, de tienden-schuur in Moerbeke, de refuge in Hulst en enkele kerken.

De prijs van Algemene Verdienste werd toegekend aan het molenaarskoppel Maria De Rooze en Clément De Bruyn. Zij worden als duo geëerd vanwege hun jarenlange vrijwillige inzet, hun warme publiekswerking en hun voorbeeldfunctie binnen het erfgoedveld. Maria en Clément houden het materiële, onroerende en immateriële (molen)erfgoed levend en in ere, en geven het door aan de volgende generatie, met de boodschap om er zorgzaam mee om te gaan.

Ook werd er weer massaal gestemd voor de Publieksprijs 2025. We telden maar liefst 3200 individuele stemmen. De winnaar van de Publieksprijs 2025 werd 'Vrasene 888' van de Gemeente Beveren. Vrasene kende een heus feestjaar vol activiteiten die de rijke geschiedenis van het dorp uit de doeken deden, voor jong en oud.

De Erfgoedcel Waasland en Erfpunt wensen alle winnaars proficiat. Onze welgemeende dank aan alle 25 fantastische genomineerden. Dankzij hun inzet en trekkracht werd deze zevende editie van de Wase Erfgoedprijs een topeditie, en blijft het erfgoed levend in het mooie Waasland.

Samenwerking met Histories

Het Onroerenderfgoeddepot Waasland en Erfpunt Academie ontwikkelden in 2025 (en 2024) een nieuwe samenwerking met Histories.

Depotbeheerder en conservator Els Tielemans stond in voor een workshop/opleiding voor metaaldetectoristen, waarbij hun werd aangeleerd hoe ze gevonden objecten op een veilige en eenvoudige manier beter kunnen reinigen en bewaren.

Tijdens een studiedag maakten ze kennis met de verschillende vormen van metalen en mogelijke schade na jarenlang in de grond te zitten, de verschillende stappen om een object vrij te leggen en waarmee daarbij rekening moet worden gehouden. Ook konden ze vragen stellen over zelf meegebrachte objecten.

In de namiddag stond ook een vrij bezoek aan StoreAges op het programma.

“*Metaaldetectoristen zijn voortdurend op zoek naar manieren om zich verder te verdiepen in hun hobby. De samenwerking met Erfpunt biedt erfgoedvrijwilligers de kans om in een veilige omgeving zowel theoretisch als praktijkgericht de eerste stappen te zetten in het reinigen en bewaren van vondsten. Histories ziet deze vorming als een waardevol uitwisselingsmoment tussen vrijwilligers en professionals. De grote interesse blijkt uit het feit dat de vorming volledig volzet is.*”

Emma Yskout, Histories

Interne werking

Realisatie beleidsplan 2027-2032 en geactualiseerde omgevingsanalyse: een participatief traject

In 2025 nam de opmaak van het nieuwe beleidsplan voor de periode 2027-2032 een groot aandeel in beslag in de agenda van Erfpunt en zijn medewerkers. Tom Van De Velde, regionaal cultuurcoördinator voor het samenwerkingsverband DIJK92, begeleidde Erfpunt bij dit participatieve traject, zowel intern als extern.

Een grote betrokkenheid van de eigen medewerkers is een belangrijke stap naar een succesvolle uitvoering van het beleidsplan. Daarom werden reeds in het najaar van 2024 intern de kernwaarden van Erfpunt opnieuw benoemd, werd een kritische blik op de huidige missie en visie geworpen en werd een interne SWOT-analyse opgesteld (zie jaarverslag 2024, p. 84-86).

Het participatietraject met de Wase erfgoedgemeenschap en partners ving begin 2025 aan met een online bevraging van verschillende doelgroepen: erfgoedvrijwilligers, lokale besturen (beleid en administraties), onderwijs, projectontwikkelaars en architecten, archeologische bedrijven en universiteiten. De resultaten van deze bevestigingen vormden de basis voor verder overleg. Naast een Waas Erfgoedcafé voor de erfgoedverenigingen en kerkbesturen en twee Wase fora voor beleidsmakers en ambtenaren, werden gesprekken gevoerd met de dienst Erfgoed van de provincie Oost-Vlaanderen, Herita, het agentschap Onroerend Erfgoed, Interwaas, de Erfgoedcel en Cultuurtuin Waasland.

In april en mei 2025 werd de verzamelde informatie geanalyseerd en vertaald naar **vijf strategische doelstellingen**:

1. Erfpunt als expertisecentrum

2. Erfpunt als bruggenbouwer en partner

3. Werken aan Wase fierheid

4. Erfpunt als transparante en sterke organisatie

5. Erfpunt als sterk merk

Deze werden verder ingevuld met operationele doelstellingen en concrete acties (zie beleidsplan 2027-2032 Erfpunt).

Een eerste versie van het beleidsplan werd voorgelegd aan een klankbordgroep met een vertegenwoordiging van de administraties Ruimte of Cultuur-erfgoed van alle Wase besturen. Op basis van hun feedback werd het beleidsplan gefinaliseerd.

Op de bestuursvergadering van 5 september 2025 werd het beleidsplan toegelicht en goedgekeurd, waarna het beleidsdocument ter goedkeuring aan de Wase gemeenteraden werd voorgelegd.

Eind december kon het nieuwe beleidsplan samen met een geactualiseerde omgevingsanalyse en een meerjarenbegroting bij het agentschap Onroerend Erfgoed worden ingediend. In het najaar van 2026 zal Erfpunt met Vlaanderen een nieuwe resultaatsverbintenis afsluiten als regionaal steunpunt voor een sterk lokaal onroerenderfgoedbeleid.

Personeelsbeleid – nieuwe beleidsnota voor 2025-2029

In 2025 werd een geactualiseerd personeelsbeleid met actieplan voor de periode 2025-2029 aan de raad van bestuur voorgelegd en goedgekeurd. Erfpunt blijft investeren in een duurzame en veilige werkomgeving, gefundeerd op welzijn, verbondenheid en ontwikkeling.

Welzijn

Aandacht voor welzijn op het werk is essentieel. Het levert niet alleen een positieve bijdrage aan de gezondheid van de werknemers, maar stimuleert ook een grotere betrokkenheid bij de organisatie. Onze medewerkers vormen immers het fundament van de daadkracht van Erfpunt. Daarom verankert onze organisatie welzijn binnen de eigen organisatiecultuur en beleidsdoelstellingen.

De vorige beleidsnota rond personeelsbeleid werkte reeds een traject rond talentmanagement, een gezonde thuis-werkbalans en vorming uit. Op deze thema's wordt verder ingezet. Om de gezonde en ondersteunende werkomgeving verder te optimaliseren, besteedt Erfpunt de komende jaren ook aandacht aan onder andere ergonomie, mentale gezondheid, re-integratiebeleid en de optimalisatie van de fysieke werkomgeving.

Verbondenheid

Net als welzijn is verbondenheid binnen een organisatie als Erfpunt cruciaal. De verschillende teams binnen de organisatie – Beleid & ondersteuning, Beheer, Collectiebeheer, Erfpunt Academie en Onderzoek – staan elk in voor specifieke opdrachten rond erfgoedzorg, draagvlakverbreding en beleidsvorming. Elk team levert bouwstenen voor een sterk lokaal onroerenderfgoedbeleid. Interne en externe verbondenheid zorgt voor de noodzakelijke cement om samen met de lokale besturen een sterk lokaal onroerenderfgoedbeleid te voeren. Het geheel is meer dan de som van de delen.

Een cultuur van waardering en erkenning voor elkaars werk creëert verbondenheid. Het scheppen en/of versterken van verbondenheid tussen de teams onderling verhoogt vervolgens de passie en motivatie voor het werk en bevordert kennisdeling. Deze meerwaarden hebben een rechtstreekse impact op ons dienstenaanbod en versterken het vertrouwen van onze stakeholders in onze organisatie. Verbondenheid creëren is een constant aandachtspunt voor Erfpunt. Dit vraagt gerichte initiatieven die communicatie, samenwerking en erkenning stimuleren.

Ontwikkeling

Als laatste kiest Erfpunt het thema ontwikkeling voor zijn personeelsbeleid. We geven dit thema een brede en positieve invulling. Onder ontwikkeling verstaan we zowel persoonlijke groei als professionele vorming en initiatief. Erfpunt wil zijn medewerkers ook ruimte voor inspraak en betrokkenheid bieden.

Diverse acties rond deze beleidsthema's, op korte en lange termijn, werden in een actieplan opgelijst en zullen in de periode 2025-2029 worden uitgevoerd.

Nieuw algemeen preventieplan 2025-2029

In 2024 werd het bestaande algemeen preventieplan van de organisatie afgewerkt. Bij een nieuwe audit werden 85 acties voor de komende vijf jaar opgelijst. De betreffende actiepunten hebben vooral betrekking op het periodiek organiseren van verplichte vormingen (bv. ergonomie) en risicoanalyses in functie van veiligheid en welzijn, het implementeren van nieuwe regelgeving (zoals het re-integratiebeleid en een vorming rond drugs) en de opmaak van een brandpreventieplan.

BIBLIOGRAFIE

ACKE, B., BRACKE, M. & FONTEYN, P. (2024). *Nota Melsele Snoeckstraat*, 2024.148, Moerbeke-Waas.

AGENTSCHAP DIGITAAL VLAANDEREN (1840). *Atlas der Buurtwegen* [WMS], <https://geo.api.vlaanderen.be/HISTCART/wmts/1.0.0/WMTSCapabilities.xml>, Agentschap Digitaal Vlaanderen, Brussel.

Agentschap Onroerend Erfgoed (2025). *Onroenderfgoedrichtplan Linkerscheldeover*. <https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/2248>.

EVAERT, R. & VAN NESTE, T. (2025a). *Nota Sinaai - Ter Beke 2024-2025: landschappelijk, verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek en proefputten in functie van steentijdartefactensites*, Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 314-deel 1, Sint-Niklaas.

EVAERT, R. & VAN NESTE, T. (2025b). *Nota Sinaai - Ter Beke 2025: landschappelijk booronderzoek*, Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 315-deel 1, Sint-Niklaas.

LAUWERS, B., DYSELINCK, T., DE KONING, D., DEFORCE, K., BOUDIN, M., BOURGEOIS, I. & DE MULDER, G. (2023). *De vierbeukige huizenbouw tijdens de midden- en late ijzertijd in de Kempen en Zandig Vlaanderen. Volume I: analyse*, SYNTAR 15, Brussel.

VAN NESTE, T. (2024). *Archeologienota Sinaai - Ter Beke 2024: bureauonderzoek*, Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 298, Sint-Niklaas.

VAN NESTE, T. & DE PUYDT, M. (2018). *Eindverslag Melsele – Pauwstraat 2018: opgraving*, Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 168, Sint-Niklaas.

VAN NESTE, T. & EVAERT, R. (2024). *Archeologienota Sinaai - Ter Beke 2024: bureauonderzoek*, Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 304, Sint-Niklaas.

VAN NESTE, T. & EVAERT, R. (2025). *Nota Sinaai - Ter Beke 2025: proefsleuven en proefputten*, Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 315-deel 2, Sint-Niklaas.

VAN NESTE, T. & PLYSON, A. (2020). *Eindverslag Sinaai – Vleeshouwersstraat 2014: opgraving*, Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 172, Sint-Niklaas.

VAN NESTE, T., PLYSON, A. & LAUWERS, B. (2020). *Eindverslag Sinaai – Wijnveld 2013: opgraving*, Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 167, Sint-Niklaas.

ERFPUNT
ONROEREND ERFGOED WAASLAND